

XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

41. заседание

Вторникъ, 7 май 1940 г.

(Открито въ 16 ч.)

Председателствувалъ председателятъ Никола Логофетовъ. Секретари: Димитър Сараджозъ и Николай Султановъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Съобщения:	Стр.	Стр.
Отпуски	1061	
Предложения	1983, 1084	
По дневния редъ:		
Комисии. Попълване състава на парламентарнитъ комисии	1061	
Законопроекти: 1) за учредяване Дирекция за електрификация на Северна България (Първо четене — продължение разискванията и приемане)	1062	
Говорилъ: М-ръ Д. Василевъ	1062	
2) за изменение на чл. 10 отъ наредбата-законъ за изграждане на здравни домове въ селата и по-малкитъ градове (Първо и второ четене)	1080	
3) за разрешаване на Столичната голъма община да поеме задължение за нуждитъ на сѣщата въ размѣръ на 130.000.000 л., платими за повече отъ три бюджетни години (Първо и второ четене)	1039, 1081	
4) за допълнение закона за уредба и управление на българскитъ държавни желѣзници и пристанища (Първо и второ четене)	1081, 1032	
5) за изменение на чл. 75 отъ закона за Върховната сѣйна палата и областнитъ сѣйни палати (Първо и второ четене)	1083	
Бюджетопроектъ за разходитъ презъ 1940 бюджетна година по Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството (Докладване и приемане)	1069	
Говорили: С. Василевъ	1069	
И. Гърковъ	1071	
А. Сивиновъ	1072	
Г. Тодоровъ	1073	
Телеграми: 1) поздравителна телеграма отъ председателя на Народното събрание до Негово Величество Царъ по случай празника на българската войска и отговоръ	1069	
2) за сѣщия случай до министъта на войната	1069	
Дневенъ редъ за следващото заседание	1084	

Председателъ Никола Логофетовъ: (Звъни) Има нужниятъ брой народни представители. Отварямъ заседанието. (Огласяватъ следнитъ народни представители: Александър Загоровъ, Бѣлю Келешевъ, Георги Михайловъ, Георги Чалбуровъ, Георги Кендеровъ, Димитър Арнаудовъ, Димитър Илиевъ, Иванъ Райчевъ, д-ръ Иванъ Бешковъ, Киро Арнаудовъ, д-ръ Любенъ Дюгмеджиевъ, Маринъ Тюнджиевъ, Марко Сакарски, Найдень Райновъ, Никола Джанковъ, Петъръ Марковъ, Стефанъ Керкенецовъ и Стоянъ Никифоровъ)

Г-да народни представители! Принуденъ съмъ не да правя бележка, а да моля за по-голъма редовностъ. Часътъ е 4. Погледнете залата! Следъ това, моля, къмъ 7-8 часътъ никой, който се е разписалъ въ присѣствената книга, да не напуска заседанието произволно, защото изпадаме въ положение на невъзможностъ да работимъ.

Александъръ Ц. Цанковъ: Не сме ученици!

Председателъ Никола Логофетовъ: Не сте ученици, но работата не върви! Принуденъ съмъ да добавя още — макаръ да ми е неприятно — че има народни представители, които, следъ като се разпинатъ, си отиватъ. Това съмъ принуденъ да го кажа съ голъмо огорчение, защото ми се прави апострофъ отъ онази страна. Азъ смѣтамъ, че народниятъ представителъ има и обществени задължения. Може да не сте ученици, но сте народни представители съ много по-тежки задължения, отколкото ученицитъ.

Александъръ Ц. Цанковъ: Правилникътъ не позволява да се четатъ нотации на народнитъ представители!

Председателъ Никола Логофетовъ: На всѣки, който изпълнява своето задължение, не съмъ азъ, който ще му чета нотации. Азъ не желая да правя и бележки. Азъ отправямъ молба къмъ васъ, а не чета никому нотации.

Председателството е разрешило отпущкъ на следнитъ народни представители:

на г-нь д-ръ Иванъ Бешковъ — 1 день;
на г-нь Иванъ Райчевъ — 2 дена;
на г-нь Маринъ Тюнджиевъ — 2 дена;
на г-нь Найдень Райновъ — 1 день;
на г-нь Никола Джанковъ — 2 дена;
на г-нь Стоянъ Никифоровъ — 2 дена;
на г-нь Георги Кендеровъ — 5 дни.

Пристъпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ:

Попълване състава на парламентарнитъ комисии.

На основание чл. 26 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, ще стане попълване състава на парламентарнитъ комисии, съгласно измененята, които направихме въ чл. 24 на сѣщия правилникъ.

Председателството ви предлага да приемете комисиятъ да се попълнятъ съ следнитъ народни представители:

По Министерството на външнитъ работи и на изповѣданията:

1. Д-ръ Николай П. Николаевъ,
2. Еню Георгиевъ Клянтевъ.

По Министерството на вътрешнитъ работи и народното здраве:

1. Д-ръ Василь Георгиевъ Петровъ,
2. Кирчо Илиевъ Кирчевъ.

По Министерството на народното просвѣщение:

1. Иванъ Борисовъ Батембергски,
2. Симеонъ Кировъ Халачевъ.

По Министерството на финанситъ:

1. Д-ръ Георги Рафаиловъ Поповъ,
2. Спасъ Ганевъ Райчевъ.

По Министерството на правосъдието:

1. Атанасъ Цвѣтковъ Ганевъ,
2. Тотю Минчевъ Новаковъ.

По Министерството на войната:

1. Андро Христовъ Лудчевъ,
2. Стефанъ Радионовъ Йосифовъ.

По Министерството на търговията, промишлеността и труда:

1. Светославъ Христовъ Павловъ,
2. Д-ръ Никола Христовъ Минковъ.

По Министерството на земеделието и държавните имоти:

1. Димитъръ Вълчевъ Марчевъ,
2. Александъръ Симовъ Гиговъ.

По Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството:

1. Атанасъ Ганчевъ Поповъ,
2. Христо Стояновъ Таукчиевъ.

По Министерството на железниците, пощите и телеграфите:

1. Спасъ Ганевъ Райчевъ,
2. Петъръ Христовъ Дограмаджиевъ.

Проштарна комисия:

1. Василь Петровъ Чобановъ,
2. Василь Цвѣтковъ Василевъ,
3. Гаврилъ Стояновъ Ленковъ,
4. Петъръ Николовъ Думановъ,
5. Димитъръ Киревъ Тоневъ,
6. Дичо Тодоровъ Стояновъ,
7. Д-ръ Любенъ Димитровъ Дюгмеджиевъ,
8. Петъръ Георгиевъ Михалевъ,
9. Петъръ Ивановъ Митевъ,
10. Д-ръ Петъръ Мариновъ Шишковъ.

На мѣстото на починалия народенъ представителъ Филипъ Рафаиловъ предлагамъ въ комисията по провъзка на изборитѣ да бѣде избранъ народниятъ представителъ г-нъ Гаврилъ Гроздановъ.

Които приематъ предложението комисията да се попълнятъ по този начинъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Коста Божиловъ: Азъ искамъ да направя едно предложение по състава на комисията. Съвсемъ не е парламентарно така да се гласува.

Председателъ Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Моля да приемете оставките на двама народни представители, които сѣ се отказали отъ участие въ комисията, а именно: на г-нъ Косю Аневъ отъ комисията по Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството и на г-нъ Тотю Новаковъ отъ проштарната комисия.

Които приематъ тѣзи оставки, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля да се съгласите въ комисията по Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството на мѣстото на отказалия се г-нъ Косю Аневъ да бѣде избранъ народниятъ представителъ г-нъ Георги Василевъ Рашковъ, а на мѣстото на г-нъ Тотю Новаковъ въ проштарната комисия да бѣде избранъ народниятъ представителъ г-нъ Цвѣтко Петковъ.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Какво обичате, г-нъ Божиловъ?

Коста Божиловъ: Азъ искамъ да направя едно възражение по начина на гласуването. Вие знаете много добре, че когато се подреждаше съставътъ на комисията, той бѣше нагласенъ по единъ начинъ, а тукъ, въ заседаването, мина по съвършено другъ начинъ. По съображение, че много отъ депутатитѣ, предимно отъ приобщенитѣ, не влизатъ въ комисията, рѣшихте да се избиратъ съответнитѣ членове на правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, за да влизатъ и други депутати въ комисията. Така се мотивира предложението, това бѣха основателнитѣ и сериозни мотиви на Събранието, за да приеме увеличението състава на комисията — за да могатъ да влизатъ всички народни представители въ комисията, да могатъ да бждатъ ангажирани всички въ работа, а същевременно и комисията да бждатъ по-експедитивни. Въпрѣки ползването състава на комисията, което стана сега, азъ пакъ

виждамъ, че мнозина депутати не влизатъ въ тѣхъ. Азъ съмтамъ, че при това попълване трѣбваше да се иматъ предвидъ мотивитѣ, по които се увеличи съставътъ на комисията. Какви сѣ били сега вашитѣ съображения, азъ не зная, но виждамъ, че това попълване на комисията не дава удовлетворение на онѣзи народни представители, които не влизатъ въ комисията. Това попълване не отговаря на мотивитѣ, поради които бѣше измѣненъ правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание.

Азъ искахъ да направя предложение за измѣнение на Вашето предложение, обаче вие го гласувахте, безъ да ми дадете думата. Съмамъ, че това съвсемъ не е парламентарно. Вие не направихте, споредъ мене, това, което бѣше Вашъ дългъ.

Председателъ Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Не отговарямъ, защото питане не ми се прави. Питането трѣбва да бѣде въ писмена форма.

Председателството, по чл. 26 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, предлага, а Парламентътъ приема. Считаю въпроса за ликвидиранъ.

Коста Божиловъ: Азъ не правя питане, а прави единъ протестъ срещу начина на процедирането.

Председателъ Никола Логофетовъ: Минаваме къмъ точка втора отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за учредяване Дирекция за електрификация на Северна България — предложение на разискванията.

Има думата г-нъ министърътъ на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

Министъръ Димитъръ Василевъ: (Посрещнатъ съ ръкопожатията. Стъ трибуната. Чете) Г-да народни представители! Преди не много време ви представихъ за одобрение два законопроекта — този за измѣнение и допълнение на закона за пътищата и този за измѣнение и допълнение на закона за разширение на железнопътната мрежа и на пристанищата. Тѣзи два законопроекта азъ внесохъ въ почитаемото Народно събрание съ едно истинско смущение, защото, макаръ тѣ да се отнасяха до финансовото подпомагане на нашето пътно и железнопътно строителство, което се отразява твърде благотворно върху развитието на нашето народно стопанство, знаехъ, че на тѣхъ ще се погледне, преди всичко, като на закони, които ще обременятъ още повече нашия гражданинъ отъ сѣга и градове, защото знаехъ, че мнозинството отъ народа ни ще ги характеризира като закони, които само увеличаватъ данъчнитѣ тежести. А данъцитѣ, доколкото ми е известно, не сѣ твърде приятно нѣщо.

Само високосъзнателнитѣ данъкоплатци у насъ схващатъ, че внесениитѣ по-рано отъ мене законопроекта сѣ били действително крайно необходими, защото тѣ знаятъ, както отъ мнозина въ тая сграда дебето и изрично се подчерта, че ако искаме да имаме пътища и железници и изобщо строителство, необходими сѣ срѣдства. Безъ тѣзи срѣдства никой не е въ състояние да предприеме каквато и да било творческа работа.

Днесъ, обаче, г-да народни представители, въ моята душа нѣма она смутъ, за който току-що ви споменахъ. Напротивъ, тя е изпълнена съ истинска радостъ, защото отъ сега виждамъ колко бързо, въ каква степенъ и какъ благотворно ще се отрази замислената електрификация на Северна България върху общия подъемъ на цялото наше народно стопанство въ тази голѣма частъ на тържавата ни и изобщо върху това на цялата ни родина.

Значението на електрификацията за производството, било то индустриално, занаятчийско или земеделско, е известно на мнозина. Все пакъ азъ намирамъ за нужно, внасяйки законопроекта за учредяване на Дирекция за електрооснавяване на Северна България, да се спра за малко върху тази голѣма проблема на съвременния стопански животъ на народитѣ.

Грѣбнатъ на нашето национално стопанство, е земеделството. То характеризира, изобщо, стопанския обликъ на нашата страна. Ето защо, когато се говори за повишаването на националния доходъ на нашия народъ, преди всичко трѣбва да мислимъ и говоримъ за нашето земеделско производство. Повишаването благосъстояния на нашия селянинъ се отразява веднага върху благосъстоянието и на занаятчията, и на индустриалеца, и на хората отъ свободнитѣ професии, и на чиновничеството.

Селското население у насъ съставлява преобладаващото мнозинство отъ народа ни. Споредъ даннитѣ, взети отъ статистическия годишникъ за 1939 г., селското население въ България презъ 1934 г. възлиза на 4.775.388 души, а

градското на 1.302.551 души от всичко 6.077.939 души. Изчислено в проценти, това значи, че 79% от цялото население в страната ни се занимава с земеделски труд — защото можем спокойно да идентифицираме селото с земеделския труд — а останалото население, т. е. 21%, се занимава с всички останали производствени и непроизводствени дейности. Ясно е, прочее, че с спокойно съзнание може да се каже: българският народ е селски, земеделски народ и неговото материално благоденствие е това, което определя изобщо благоденствието на цялия ни народ.

Нашите грижи, следователно, трябва да бъдат насочени преди всичко в разрешаването на проблемата, как да се даде възможност на нашия селянин да приложи по-смислено своя труд в земеделското производство, за да стане последното наистина рентабилно, доходно.

Преди, обаче, да отговорим на този въпрос, ние трябва да се запитаем, дали нашият селянин може да приложи всичките си трудови възможности в нашето земеделско производство, достатъчна ли е за него разполагаемата сега обработваема земеделска площ и какъв е сегашният среден годишен доход от нея.

Г-да народни представители! Територията на България възлиза на 103.164 квадратни километра, или на 103.164.000 декара, от които 43.684.292 декара са обработваема земеделска площ, а останалите са неизползувани от земеделците. Значи, общата гъстота на населението у нас е около 59 души на квадратен километър. Тази гъстота е изобщо не особено голяма, като се вземе предвид гъстотата на населението в другите държави в Европа, като например: Германия с 140 души на квадратен километър, Италия с 137 души, Белгия с 260 души, Англия с 160 души, Холандия с 215 души и пр. Тези страни, обаче, имат развито индустриално и интензивно земеделско производство и затова в тях тази гъстота не се отразява зле изобщо върху материалното положение на тяхното селско население, което и без това съставлява много по-малък процент от общия брой на населението. Също така тяхният селянин е близък до големи консумативни центрове, които поглъщат огромни количества земеделски произведения.

За нас в дадения случай, обаче, са по-интересни други данни. Според една таблица, съставена от Вагемановия конюнктурен институт в Берлин, гъстотата на населението, обработващо земята, е следната: в Югославия — 114 души на обработваема квадратен километър, в Румъния — 97 души, в Унгария — 72 души, в Германия — 52 души, в Франция — 48 души, в Англия — 30 души, в Съединените щати — 17 души и в Канада — 11 души. Като вземем предвид, че на едно селско население у нас от 4.775.388 души се падат 43.684.292 декара обработваема площ, то тогава гъстотата на населението ще бъде около 92 души на обработваема квадратен километър. Тази гъстота вече не е малка и тя говори, че у нас съществува фактически глад за земя.

Това сравнение показва, че нашият селянин разполага с по-малко земя, отколкото селянинът на Унгария, Германия, Франция, Англия, Съединените щати и Канада.

Установено е с положителност, че при нормални условия един квадратен километър обработваема площ може да изхрани от 35 до 45 души земеделци; значи, у нас земеделският производител фактически разполага с половината от необходимата за изхранването му земя. В тази насока са и сведенията, които ни дава институтът за конюнктурни проучвания при нашия Университет. Според тия проучвания, нашата обработваема земеделска площ поглъща едва 30% от труда на българския земеделец. Останалите 70% от народа ни не могат да вложат труда си в земеделството и неговите отрасли и затова са принудени или да преживяват в убийствена безработица или пък да странствуват като общи работници, било извън страната ни, било пък в чужбина.

Но не е само тази бедата, която съпътствува нашия селянин. Може да се каже, че бедата става двойна поради това, че земеделският труд у нас продължава да стои на едно примитивно стъпало, въпреки че в своя напредък като народ ние все пак сме отишли доста далеч. Шастливи пробляски в това отношение не са изключение, но все още може да се твърди, че тук са изолирани като оазиси в нашата земеделско-стопанска пустиня. Полагат се, особено напоследък, колосални усилия да се измъкне народът ни от черния труд на египетските феллахи, обаче процесът на това стопанско изобавление се развива доста бавно.

Задачата е ясна, ние сега засега нямаме още възможността нито да разширим земята си, нито пък да получим онова, което ни е взето. Остава, значи, да търсим по други пътища, които ще ни изведат до удояване, утroyване, даже учетворяване на общия годишен доход на нашия земеделски стопанин. А тези пътища, г-да народни представители, са известни много отдавна. Ние всички много добре знаем, че целта на всяка съзнателна стопанска дейност е постигането на максимална производителност при минимално изразходване на сили и средства. Анализът на тази стопанска дейност показва, че тя може да се постигне:

1. Чрез интензифицирането на труда, т. е. човешкото, животното или машината да произвеждат в единица време колкото се може повече продукти.

2. Чрез механизмирането на труда, т. е. като се замести работата на човъка и на животното с тази на машината.

3. Чрез рационализирането на труда, т. е. в осъзната на интензивното използване на механизирания труд да се постави един дълбоко обмислен производствен план, при който с най-малко разходи да се постигне поставената цел.

Като най-мощно средство, което ни дава възможност да интензифицираме, механизираме и рационализираме производството, се явява неговото електрифициране.

Вчера беше, в 1891 г., когато се направиха първите опити за пренасяне на електрически ток на далечни разстояния. Днес по този въпрос не се спори вече, защото сега се пренася електрическа енергия на по-големи от 1.000 км. разстояния; спори се само с какво напрежение да се пренесе енергията, дали с 60, 110 или 200 хиляди волта. В настоящия момент се строи електрическият даккопровод Москва—Ленинград с дължина от около 700 км. и с напрежение, за пръв път в електротехниката, 500.000 волта.

Днес и за децата вече е известно, че най-удобната двигателна машина е електромоторът. Беше също така време, когато се спореше, дали той е удобен за някои производства, било занаятчийски или индустриални. Тези спорове, обаче, останаха вече в архивата. Впрочем, в кой кът на земното кълбо не се знае за широкото приложение на електричеството, кои по-големи градове, а даже и малки такива, са останали без електричество, в коя по-културна страна електрическите двигатели не са излезли победители в борбата си с парната машина, газомотора или бензиновия мотор!

Безспорно е също, че широкото разпространение на електричеството говори не само за неговото удобство в домашното и в занаятчийското и индустриално производство, но то говори за неговата голяма икономичност. Особено пък в земеделското производство електромоторът се оказва като една от най-удобните двигателни машини.

Колко излишна енергия, колко човешки и животински труд се харчи в това производство, при каква зависимост от природните стихии се намират земеделците само поради това, че тяхният труд не е механизирания! Тъкмо поради това в културно напредналите страни са въведени в земеделското производство множество електрически машини, с които се механизира земеделският труд в всичките му отрасли. Броят на употребяваните земеделски машини надхвърля цифрата 60. Характерното в тях е именно това, че повечето от тях не изискват голяма двигателна енергия, а се задоволяват обикновено с една, две, три конски сили.

Но онова, което е особено важно за нашия земеделско производство, то е, че чрез електрическата енергия ние можем най-добре и най-естинно да си служим за напояването чрез електропомпи на голяма част от обработваемата площ, а така също и да произвеждаме изкуствени азотни торове, тъй необходими за подобряване качеството на земята ни.

Знае се, че за повдигане добива от земята най-сигурното средство е изкуственото й напояване. Последното става или по-гравитачен път или пък чрез помпи. Електропомпите се явяват като най-удобни и най-икономични за тази цел.

Данните за напояемите площи в България, взети от счетоводната служба при Министерството на земеделието, са следните.

До края на 1939 г. са били напоявани: а) в районите на водните синдикати 350.000 декара; б) в райони на частни лица, общини, кооперации и пр. 150.000 декара, или всичко напоявана площ 500.000 декара.

Отъ тази напоятелна площ, напоява се чрезъ електропомпи: а) въ районитѣ на воднитѣ синдикати 35.000 декара; б) въ райони на частни лица и кооперации 65.000 декара, или всичко напоявана площъ чрезъ електропомпи 100.000 декара.

Изразходваната електрическа енергия за електропомпите, целици изкуственото напояване на земеделската обработваема площъ презъ 1939 г., възлиза на: а) отъ воднитѣ синдикати 1.800.000 киловатчаса; б) отъ частни лица, кооперации и пр. 3.000.000 киловатчаса, или всичко консумирана енергия отъ електропомпите 4.800.000 киловатчаса.

А отъ всичкитѣ крѣгло 44.000.000 декара българскитѣ земеделци може да напоява съ располагаемитѣ въ страната ни водни количества около 8.600.000 декара, т. е. 1/5 часть отъ земята си. Останалитѣ 4/5 сѣ площи, които се употребяватъ за засѣване съ култури, които сѣ издръжливи срещу засушавания или изобщо е невъзможно да се напояватъ, поради теренни причини и поради липса на вода.

Съ текущи води, обаче, могатъ да се напояватъ около 1.000.000 декара, заедно съ язовирнитѣ около 5.500.000 декара, а останалитѣ 3.100.000 декара разчитатъ изключително на помпеното напояване. Ясно е, прочее, че съ сегашнитѣ 100.000 декара, които се напояватъ съ помпи, ние сме още много далечъ отъ онова, което може да се направи у насъ въ това отношение.

Напояването на обработваемитѣ земеделски площи трябва да се активизира, защото то има огромно значение за благосъстоянието на нашето село. Напояването особено се налага поради това, че ние имаме единъ континентален климатъ, въ който сушитѣ се повтарятъ извънредно често. У насъ имаме едно разпредѣление на валежитѣ, което не винаги подпомага вегетацията на земеделскитѣ посѣви. Често пѣти, когато последнитѣ най-много се нуждаятъ отъ валежи, тѣмъ тогава тѣ сѣ най-малко. Не сѣ рѣдко у насъ мѣстности, въ които презъ лѣтото въ продължение на 1-2 месеца не капва нито капка дъждъ. Безспорно е, че въ такива случаи е невъзможно да се получи нормална реколта, напротивъ, тя бива напълно унищожавана или най-малко компрометирана. При суша, загубитѣ на земеделското производство сѣ огромни. Тѣ засѣгатъ цели области. Сушата е единъ отъ най-жестокитѣ врагове за нашия селянинъ. Тя е за него едва ли не бичъ Божий!

Активизирането на нашето водостопанство, обаче, се налага особено сега, когато земеделското ни производство се силно и бързо трансформира въ смисълъ, че то премива усилено къмъ други много по-ценни култури, които, обаче, изискватъ да бъдатъ предпазени отъ капризитѣ на атмосфернитѣ валежи, изискватъ, съ една дума, редовно напояване.

Стопанскитѣ области отъ напояването сѣ извънредно голѣми. Преди всичко, създава се интензивно земедѣлие и скотовѣдство. Отглеждането на овощи и зеленчукови градини, на ливади за фуражъ за добитѣка, на редъ скѣпи индустриални растения може да става рентабилно само чрезъ напояване на обработваемитѣ площи.

Срѣдното увеличение на дохода по данни, събрани отъ 37 водни синдиката въ Южна и Югозападна България, възлиза на 1.300—1.500 л. на декаръ. При тази доходност ние веднага можемъ да си направимъ смѣтката, че ако имаме възможностъ да напояваме годнитѣ за това 8.600.000 декара, то годишнитѣ доходъ на нашия земеделски стопанинъ би се повдигналъ съ около 11-12 милиарда лева, безъ да смѣтаме нѣколкократното повишение на стойността на самата напоявана земя.

Но, както досега изложихъ това, напояването на по-големата часть отъ напоятелната площъ у насъ е свързано изобщо съ провеждането и осъществяването на единъ общъ планъ за електрификацията на цялата ни страна.

Има и другъ пѣтъ, по който може да се увеличи доходността на нашето земеделско стопанство. Сега нашето земеделско производство, въ сравнение съ това на ябкои европейски страни, които иматъ дори по-бедна отъ нашата земя, е два, даже три пѣти по-малко. Не е само примитивното обработване, но и липсата на достатъчно естествени и особено изкуствени азотни, фосфорни и калневи торове. Тази липса, а и липсата на достатъчна просвѣта, гиратъ нашия селянинъ да оставя като ялова угаръ — за да си отпочинѣла — близу 5 милиона декара незасѣта земя ежегодно. Това е огромна загуба за народното ни стопанство и тя не би съществувала, ако страната ни бѣдѣше електрифицирана до такава степенъ, че да можехме чрезъ електрическа енергия да добиваме необходимитѣ ни азотни торове отъ въздуха.

Върху значението на електрификацията за занаятчийското и индустриалното производство, както и върху значението му за дълбокиятѣ промѣни на вътрешния домашенъ битъ на нашия народъ, намирамъ за съвършено излишно да говоря. Въ това отношение благотворното влияние на електрификацията се вижда, чувствува и преживява отъ всички ни, то е ясно за най-широкитѣ слоеве на народа ни.

Г-да народни представители! Въ какво положение, всѣщностъ, се намира електрификацията на страната ни? Може съ положителностъ да се твърди, че допреди нѣколко години електрификацията се развиваше безъ каквато и да било държавна контрола, безъ никаква по-обща идея и безъ особено законодателство. Нейното зараждане и нейното развитие бѣха повече плодъ на дейността на по-будни, по-напредничави отдѣлни личности или пѣкъ на нѣкои мѣстни институции — общини, популярни бажки, водни синдикати, дружества и пр. — начело на които въ даденъ моментъ сѣ стояли пакъ такива събудени личности.

Електрическитѣ предприятия, обаче, сѣ никнали като гѣби, много бързо, но безъ особени проучвания за настояща конюмация, за бъдещо развитие, безъ старателно и основно проучени технико-стопански планове и пр.

И действително, погледѣтъ върху настоящото положение ще ни открие веднага съществуващия хаосъ. На една страна грамадни срѣдства похарчени, безъ да е добитъ съответниятъ резултатъ — „Вжча“; на друга — натрупани голѣми мощности, безъ да могатъ да се използватъ, какъвто е случаятъ въ софийската електрификационна областъ; на трета страна — липса на достатъчно електрическа енергия, въпрѣки голѣмата нужда отъ такава — Сливенско, Ямбълско, Габровско, Търновско, Русенско, Варненско, Шуменско и пр.; на четвърта страна — изобщо липса на енергия и т. н. и т. н.

Безспорно е, че при това положение е изключено каквото и да било рационално електростопанство. Впрочемъ, за каква рационализация може да се говори, когато още има мѣста, въ които електрическата енергия се предлага по 12—14—16 л. киловатчасъ за осветление и по 4—6 л. киловатчасъ за индустриални нужди, когато на други мѣста сѣ милиони киловатчасове не могатъ да намѣрятъ пласментъ?

Налагаме се държавата да се намѣси, за да спаси тази отъ грамадно значение стопанска дейностъ отъ хаотичното положение, въ което тя бѣ изпаднала. Дойде законътъ за електрификацията на България отъ 4 януарий 1935 г. Законъ, като законъ! Добре, че се създаде. Обаче въ приложението му се трѣгна по единъ пѣтъ, който не само не импулсираше, а даже въ много случаи спѣваше електрификацията.

Зае се едно особено положение къмъ частнитѣ, а нѣкъде даже и къмъ общественитѣ, но не държавни електроснабдителни предприятия. Частната инициатива, при невъзможността на държавата да се ангажира съ общата електрификация на страната ни, бѣ подгонена като страшна ересь.

Първата работа на държавата бѣше, преди всичко, да изработи единъ общъ електрификационенъ планъ на страната ни и около него да координира и обедини всички държавни, общински, общественни и частни инициативи, а не да допусне, даже и следъ петъ години отъ прокарването на закона за електрификацията на България, не само да се търпи хаотичното положение, но и да продължаваме да строимъ само съ огледъ на мѣстни, ограничени интереси, безъ да се вглеждаме въ изискванията на утрешното развитие.

Ако това не бѣше така, нѣмаше днесъ да откриваме и освещаваме единъ далекопроводъ за високо напрежение отъ 35.000 волта отъ София до Ботевградъ, за да става нужда догодина да строимъ покрай него другъ, паралеленъ, съ волтажъ 60.000 волта или даже 110.000 волта, защото построянитѣ се явява недостатъченъ да преведе електрическата енергия за Плевенската електрификационна областъ. Българскитѣ народъ не е толкова богатъ, за да си позволява лукса на паралелнитѣ електрически далекопроводи.

Г-да народни представители! Безъ да се впускамъ въ голѣми подробности, азъ ще се помѣча да ви дамъ една повърхностна представа за състоянието на електрификацията въ България.

Цѣлата страна е раздѣлена на нѣколко електрификационни области.

Една отъ най-големитѣ и располагащи съ достатъчно количество електрическа енергия е софийската електрификационна областъ. Въ нея лежи началото на електрифи-

кацията на България, започната през 1900-та година с 1.720 киловатампера и то на концесионни начала.

До края на 1939 г. софийската електрификационна област и а вече четири крепкостоящи предприятия, които произвеждат изобилна електрическа енергия, нямаша възможност да намъри пълен пласмент в границите на областта.

Тъзи четири предприятия са:

1. „Електрическо дружество за осветление на София и България“. Това дружество има две силопроизводителни централи: а) водната електрическа централа „Панчарево“ с 5 инсталирани групи с обща мощност 3.750 киловатампера; б) термоелектрическата централа „Курило“, работеща с пернишки въглища, с три инсталирани групи от по 8.500 киловатампера, или общо 25.500 киловатампера, или всичко 29 250 киловатампера.

2. Столичната голъма община. Тя има три водни силопроизводителни централи и произвежда в: а) водната електрическа централа „Мала-църква“, с две инсталирани групи от по 3.000 киловатампера, общо 6.000 киловатампера; б) водната електрическа централа „Симеоново“, с три инсталирани групи, от които две по 4.000 и една 1.000 киловатампера, или общо 9.000 киловатампера; в) водната електрическа централа „Бояна“ с две инсталирани групи от по 1.000 киловатампера, или общо 2.000 киловатампера, или всичко 17.000 киловатампера.

3. Акционерно дружество „Гранитоид“. Това солидно акционерно дружество, на което голъма част от капиталът са български, има следните централи: а) водната електрическа централа „Рила“, с две инсталирани групи от по 4.000 киловатампера, или общо 8.000 киловатампера; б) водната електрическа централа „Пастра“, с инсталирани групи от 4.000 и 2.900 киловатампера, или общо 6.900 киловатампера; в) термоелектрическата централа „Батановци“, с една инсталирана група с мощност 1.130 киловатампера, или всичко 16.030 киловатампера.

4. Държавни мини „Перник“. Това голъмо държавно предприятие, което изигра и ще играе огромна роля изобщо за електрификацията на България, притежава в Софийската електрификационна област една термоелектрическа централа — „Перник“ — с две инсталирани групи от по 5.700 киловатампера, или общо 11.400 киловатампера.

И така, като смѣтаме само тѣзи голѣми предприятия, в разглежданата област са застроени и работят 9 електрически централи, от които 6 водни с мощност 35.660 киловатампера и три парни с мощност 38.030 киловатампера, или всичко 73.690 киловатампера.

Трѣбва, обаче, веднага да прибавя, че най-късно през 1941 г. ще бъдат пуснати в експлоатация новите водни централи „Калин“ и „Каменица“ на акционерното дружество „Гранитоид“ с обща мощност 9.500 киловатампера, а през 1942 г. ще бъде завършен язовирът „Бъли Искър“, който ще даде на Софийската общинска централа „Мала-църква“ още 5.000 киловатампера.

Много интересно е да се знае как се използва това огромно силово богатство, намиращо се в тази област, която, нека прибавя това, има всичката възможност да го увеличи още повече.

През 1939 г. изброените водни и парни централи са произвели 154.970.317 киловатчаса, а възможното им производство е било 388.486.161 киловатчаса. От общо произведените 154.970.317 киловатчаса се падат на водните централи 114.219.577 киловатчаса, т. е. 74% от цялото производство, а на термичните централи — 40.750.740 киловатчаса, т. е. 26% от цялото производство.

От общото възможно производство 388.486.161 киловатчаса на водните централи се падат 161.412.854 киловатчаса, а на парните 227.073.307 киловатчаса.

Нереализираното, но възможно производство е, следователно, 233.515.844 киловатчаса от които 47.193.277 киловатчаса се падат на водните централи и 186.322.567 киловатчаса на термоелектрическите централи.

Към горното възможно, но нереализирано производство, трѣбва да прибавим за 1941 и 1942 години и това на водните централи „Калин“ и „Каменица“ с 13.600.000 киловатчаса и на централите „Мала-църква“ и „Симеоново“, след изграждането на язовира „Бъли Искър“, от около 33.600.000 киловатчаса, или всичко 47.200.000 киловатчаса.

Г-да народни представители! Не е ли ясно за всѣки от вас, че има нѣщо нередно в софийската електрификационна област? Нима има каквото и да било помен от рационализирано производство и стопанска разумност в този начин на използване това огромно, но почти още спящо богатство? Азъ отивамъ по-нататък — нѣма

ли да бъде от наша страна даже престѣпно да гледаме сѣ спокойно какъ тия крѣго 250.000.000 киловатчаса прекарватъ, хванати вече от насъ, въ сладка дрѣмка, когато съседни области, напримеръ, Северозападна България, жадуватъ и гладуватъ за електрическа енергия?

Това франиращо обстоятелство ме накара още въ първите дни на моето министерствуване да се замисля по тоя въпрос и следъ като събрахъ презъ цѣлата зима необходими ми данни, следъ като по нѣколко пѣти лично се срѣщахъ и говорихъ надѣлго и нашироко съ рѣководещите лица на споменатите предприятия, на 8 февруарий т. г. присѣжихъ конкретно къмъ разрешаването на този голѣмъ и сѣ огромно стопанско значение не само за Северна България, но и за самата софийска електрификационна област въпросъ.

За честѣта на споменатите рѣководни лица, азъ дължа да заявя, че тѣ посрещнаха моята инициатива сѣ истинска радостъ и облекчение и, следъ установяване на принципните въпроси, дадохъ съгласието си да назнача специална комисия, въ която влизагъ тѣхни представители и на която поставихъ за разрешение следните проблеми:

1. Да се установи какво трѣбва да се направи, за да могатъ тѣзи четири предприятия да постигнатъ една постоянна и паралелна помежду си работа.

2. Да се установи излишната електрическа енергия въ софийската електрификационна област и да се установятъ възможностите за пласирането ѝ въ Северна България и то въ района отъ границата сѣ Югославия до линията Плевен—Ловеч, включително и тия градове.

3. При излишна енергия и възможност за пласирането ѝ въ Северна България, да се установи начинътъ, по който ще стане пренасянето и разпредѣлението ѝ.

Моя да ви съобща, че комисията работи и е извършила вече доста подробни проучвания. Не следъ продължително време ние ще имаме нейното окончателно заключение и тогава ще знаемъ какво положително трѣбва да се направи за разрешаването на тази поставена вече отъ нуждите на живота голѣма задача.

Г-да народни представители! Азъ ще продължа да разглеждамъ още по-накратко състоянието на останалите електрификационни области и то като засега най-напредъ южнобългарските.

Пловдивската електрификационна област се простира въ границите на същата административна област. Тя обхваща 11 административни околии, сѣ една площ отъ 14 хиляди квадратни километра и сѣ едно население отъ 790 хиляди души жители. До края на 1939 г. сѣ били електрифицирани 17 градове сѣ около 225 хиляди жители и 194 села сѣ около 325 хиляди жители.

Тѣзи селища сѣ електрифицирани отъ 8 водни, 2 парни и 3 дизелови централи сѣ обща мощност 13.300 киловата.

Презъ 1939 г. тѣ сѣ произвели общо 29.500.000 киловатчаса. Консумираната електрическа енергия презъ същата година е 31 киловатчаса на жителъ.

Въ настоящия моментъ областѣта не може да се задоволи отъ съществуващите силопроизводни централи. Значителни консумативни мощности оставатъ незадоволени. Ето защо взети сѣ всички мѣрки за увеличаване мощността на водната електрическа централа „Въча“ и за свързването ѝ сѣ термоелектрическата централа на държавните мини „Перник“ при гара Раковски. Работите по тия подслания сѣ вече въ ходъ.

Старозагорската електрификационна област обхваща следните административни околии: Казанлъшка, Старозагорска, Чирпанска, Новоагорска, Сливенска, Котленска, Ямболска, Елховска, Борисовградска, Хасковска, Харманлийска, Свиленградска, Кърджалийска, Ардинска, Момчилградска, Крумовградска, Ивайловградска и Златоградска. Въ тѣзи си граници областѣта има площ 18 хиляди квадратни километра, сѣ население отъ около 1.200.000 души.

Електрификацията на областѣта става отъ 3 водни, 2 парни и 17 дизелови централи, сѣ обща мощност 12.800 киловата. До края на 1939 г. сѣ електрифицирани 18 градове сѣ 210.000 жители и 10 села сѣ около 17 хиляди жители. Презъ същата година сѣ пласирани около 16 милиона киловатчаса. На жителъ се падатъ около 133 киловатчаса.

Отъ досегашното темпо на развитието на консумацията се вижда, че инсталираните мощности скоро ще бъдатъ превъзнесени и затова държавните мини „Перник“, на които е отдадена електрификацията на областѣта, вече сѣ на път да доставятъ единъ новъ мощенъ агрегатъ за термоелектрическата си централа при гара Раковски.

Бургаската електрификационна област обхваща административните околии: Бургаска, Айтоска, Созополска, Малкогърновска, Сръблеца, Карнобатска и Поморийска. Тя има площ отъ 5.500 квадратни километра сѣ около 260 хиляди души жители.

До края на 1939 г. сж електрифицирани 8 градове с 75 хиляди души жители и две села с 5000 жители. Налице сж 1 парна и 2 газожени електрически централи с обща мощност 6.800 киловата. През същата година сж планирани около 10.100.000 киловатчаса, т. е. по 39 киловатчаса на жител. И тук нуждата за електрическа енергия е голяма.

За електрификационните области въ цѣла Северна България е абсолютно излизно да приказватъ. Тамъ нѣма нищо организирано въ голѣмъ мащабъ. Голѣма частъ отъ градовете сж електрифицирани изключително сж дизелови централи, които, обаче, далечъ не могатъ да задоволятъ наличната консумативна способностъ. За електрификацията въ селата и дума да не става.

Днесъ положението на всички електрически централи въ Северна България, поради голѣмото поскупване на газъ, е почти трагично. Дейността на индустриалните и занаятчийски заведения, свързани сж електрическите централи, виси на косъмъ, независимо отъ това, че при посѣтѣната електрическа енергия, самосто производство става вече нерентабилно. Производството и консумацията на електричество сж поставени въ крайно затруднено положение.

Освенъ това нѣкои отъ по-голѣмните електрически централи бѣха години наредъ спъвани въ своето развитие отъ самото Министерство на благоустройството само поради това, че законътъ за електрификацията се прилагаше страшно педантично и че идеята за статизирани на електрификацията въ страната ни се схващаше много ограничено. Но не само чисти, но и нѣкои обществени електрификационни предприятия, като тия въ Русе и Варна, където тѣ принадлежатъ на общините, както и другаде, принадлежащи на популярни банки, загубиха по нѣколко години въ борба съ министерството, докато най-сетне имъ се разреши да увеличатъ своите мощности. Трѣбва да се подчертае, обаче, че докато това станѣ, предвидъ на обстоятелството, че презъ изтеклото време консумативната мощностъ се увеличава извънредно много въ съответните имъ райони, следъ завършването на твърде късно разрешените разширения, инсталираната мощностъ ще се яви пакъ недостатъчна да задоволи ежедневния разсятитъ нужди.

Но за да имаме ясна представа за състоянието на електрификацията въ Северна България, въ сравнение съ тази въ Южна и Югозападна България, ще си позволимъ да направимъ нѣкои сравнения. Тѣзи сравнения ще обрисуватъ още по-добре картината на електрифицирането на цѣлата ни страна. Сравнението ще направимъ по статистическите данни за 1939 г. Ето тѣзи данни. Презъ тая година сме имали водни електрически централи въ Южна България — 23, въ Северна — 20; инсталирана мощностъ водни централи въ Южна България — 53.244 конски сили, въ Северна — 4.783 конски сили; парни електроцентрали — въ Южна България 7 броя и въ Северна България също 7 броя; инсталирана мощностъ парни централи въ Южна България 59.920 конски сили, въ Северна България — 4.720 конски сили; другъ видъ електроцентрали — въ Южна България — 24 броя, въ Северна — 47 броя; инсталирана мощностъ другъ видъ централи въ Южна България 3.935 конски сили, въ Северна България — 12.840 конски сили. Обща инсталирана мощностъ въ Южна България 117.099 конски сили, въ Северна България — 22.346 конски сили. Общо годишно производство въ Южна България — 192.831.847 киловатчаса, въ Северна България само 38.960.783 киловатчаса; население — жители въ Южна България 3.328.000, въ Северна — 2.762.215; на жител годишно се е падало въ Южна България 58 киловатчаса, въ Северна — 14; на жител инсталирана мощностъ въ волта — Южна България 35, въ Северна — 8; далекопроводи съ 60.000 волта напрежение въ Южна България — 254 км., въ Северна — никакъ; далекопроводи съ 35.000 волта въ Южна България — 154 километра, въ Северна — никакъ; далекопроводи съ 20.000 волта и 15.000 волта — въ Южна България 2.422 км., въ Северна — 533 км.; електрооснабдени градове — въ Южна България 56, Северна — 37; електрооснабдени села — въ Южна България 254, въ Северна — 57; електрооснабдени жители — въ Южна България 1.436.119, а въ Северна — 581.615; процентъ на електрооснабдените жители — въ Южна България 43%; въ Северна — 21%; на електрооснабденъ жителъ се падатъ годишно въ Южна България 135 киловата, въ Северна — 68; на електрооснабденъ жителъ се падатъ инсталирана мощностъ въ Южна България 81 вата и въ Северна — 38,5 вата.

Отъ тази сравнителна таблица става за всѣкиго абсолютно ясно, че въ електрификационно отношение Северна България е останала извънредно назадъ въ сравнение съ Южна България. Природните условия за електрификацията на двѣте половини сж почти еднакви. Стопанските условия сж също така еднакви и въ Северна и въ Южна България.

Народното ни стопанство въ цѣлата ни страна се стреми къмъ електрифицирането на производството.

Въ такъвъ случай трѣбва да има действително външна причина, която да е докарала сравнително на по-бъръ пътъ поставената електрификация на Южна България и твърде слабата електрификация на Северна България.

Ако разгледаме по-подробно електрификацията на Южна България отъ гледна точка на принадлежността на капиталитъ, които сж вложени въ нея, ще видимъ, че отъ общо 2.200.000.000 л. държавата е вложила по индиректенъ пътъ, чрезъ водния синдикатъ, електрическа централа „Вѣжа“, и по директенъ пътъ, чрезъ държавните мини „Перникъ“, не по-малко отъ 1.200.000.000 л. Останалите 1 милиардъ лева сж вложени въ по-голѣмата си частъ отъ Софийската община, Електрическото дружество за освѣтление на София и България и отъ акционерното дружество „Гранитсидъ“. Много малка частъ е вложена отъ частната инициатива или нѣкои популярни банки.

Срещу тѣзи 2.200.000.000 л. въ Южна България, въ Северна България за електрификацията на сѣщата сж вложени 400 милиона лева, т. е. близу 6 пъти по-малко и то безъ каквото и да било участие на държавната. Не е нужно по-нататъкъ да се обяснява защо Южна България е по-добре електрифицирана отъ Северна България.

Г-да народни представители! Трѣбва напълно да се уяснимъ върху въпроса, какъ да усилимъ електрификацията на Северна България. Като спремъ електрифицирането на Южна България ли? Като съсредоточимъ сега всичките си усилия за електрифициране на Северна България ли? Бже, упави! Ние трѣбва да бъдемъ далечъ, много далечъ отъ такава мисль. Тѣмко обратното. Електрифицирането на Южна България трѣбва не само да продължи, но то трѣбва при тия зѣщи нужди да върви съ още по-бързо темпо. Държавните мини „Перникъ“, които сж се ангажирали съ тази проблема, трѣбва да бъдатъ освободени отъ други електрификационни задачи и да се оставятъ свободни да хвърлятъ всичките си срѣдства, отдѣлени за електрификацията на страната ни, само въ Южна България. Ние видѣхме, че въ Южна България сж електрифицирани едва 43% отъ жителите ѝ, че тамъ на жителъ се пада консумация отъ 58 киловатчаса. Същите цифри за Северна България сж: 21% и 14 киловатчаса. Тѣзи цифри, сравнени съ ония, които имаме за западноевропейските държави, сж твърде ниски. Така, напримеръ, въ Франция ние имаме почти 85%—90% отъ населението електрифицирано, а на жителъ се падатъ надъ 300 киловатчаса годишно. Въ Германия и Англия, гдето електрификацията е още повече напреднала, се стремятъ къмъ едно „безоспѣтно“ електрифициране на народното стопанство.

Тѣмко затова Северна България, която има същото основание да прибѣгне до помощта и съдействието на държавата за своето електрифициране, трѣбва не да посѣга на опредѣлените за това срѣдства за Южна България, а да остави последната да се движи още по-бързо по пътя на своето електрифициране.

Северна България трѣбва да трѣгне по други пътища и да намѣри други срѣдства за своето електрифициране. Така поставената задача е много голѣма и нейното бързо и правилно разрешение ще бже съ огромни благоприятни послѣдствия за стопанското развитие и за културното процътяване не само на Северна, но еднакво и на Южна България.

Г-да народни представители! Тѣмко това е голѣмата задача, която си постави за разрешение предлаганиятъ на вниманието ви законопроектъ за учредяването на Дирекция за електрификацията на Северна България. Предназначението на законопроекта е да създаде една техническо-стопанска формация, която ще си постави за цѣль да спомога за бързото и правилно развитие на електрификацията на Северна България, а не да прѣчи на която и да било разумна инициатива, работеща въ това направление.

Дирекцията се създава като автономно държавно учреждение, което като почти независимъ органъ ще има гъвкавостта и импулса на добре уредените частни предприятия. То, обаче, ще бже всецѣло подъ контролата на държавата, респективно на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството и на Министерския съветъ.

Още презъ м. януарий т. г., когато поставихъ задачата на назначената отъ менъ комисия за проучването и съставянето на предлагания ви законопроектъ, въ напѣтственото си слово азъ изтъквахъ предъ нея следните основни положения:

1. Че законопроектътъ трѣбва да гарантира съвмѣстното действие на дирекцията съ всички частни и обществени инициативи, настоящи или бъдещи, които биха били въ състояние да спомогнатъ за правилното развитие на електрификацията и да ѝ дадатъ силенъ тласкъ напредъ, за да догонимъ по-скоро пропуснатото досега.

2. Частният капитал, който досега въ тази сь грамадно значение стопанска дейтелностъ се считае като опасна ересь, трѣбва, напротивъ, да се приобщи, като му се гарантиратъ спокойствието и законната печалба.

3. Като първи етапъ на своята дейтелностъ дирекцията ще има само електрификацията на Северна България. Впоследствие, обаче, когато електрифицирането на дветѣ половини на нашата страна се почти изравни, тя ще има за задача да вземе въ своя обсеги и Южна България. Така ще се образува една обща стопанско-техническа формация за електрификацията на цѣлата ни страна.

Срѣдствата за постигането на поставената задача сѣ посочени въ законопроекта. Най-важното и съществено срѣдство, обаче, е помощта, ежегодната вноска отъ страна на държавата въ размѣръ най-малко 25 милиона лева. Тази сума, получавана ежегодно отъ Дирекцията за електрификация на Северна България ще послужи, за да се склучи срещу нея единъ по-голямъ заемъ, съ който ще може веднага да се пристъпи къмъ работата въ по-голямъ мащабъ.

Г-да народни представители! Отъ направенитѣ критики върху законопроекта може съ задоволство да се направятъ следнитѣ основни констатации:

1. Че отъ всички се дава правилна преценка за значението на електрифицирането на страната и голѣмата полза отъ изграждането на силовитѣ източници, далекопроводитѣ и мрежитѣ.

2. Че правилно електрифициране на страната може да стане само чрезъ използване на мѣстнитѣ силови източници, вода и въглища и че по-скорошното сиране и ликвидиране на централитѣ, работещи съ външно гориво, е въ интересъ на държавата и консуматоритѣ.

3. Че отъ народното представителство се подчертава нуждата отъ държавна намѣса въ уреждането и изграждането на електрификационната проблема въ страната.

Отъ всички говоривши законопроектътъ се признава като наремененъ и отъ полза за стопанството. Това е съществено. Въ нѣкои отъ критикитѣ на законопроекта въобще, и частно по текстоветѣ, проличаватъ известни разбирания, които нито доказватъ, нито убеждаватъ, че законопроектътъ нѣма своето оправдание, така както е съставенъ.

Нѣкои критики, върху хубавата си постановка по същество, си послужиха съ сравнение и спомени, които имъ придаватъ по-скоро спорно-опозиционенъ характеръ, а други се импулсираха отъ отношения лично къмъ менъ и затова бѣха несъстоятелни.

Като съществень недостатъкъ на законопроекта се изтъква обстоятелството, че дирекцията се създава само за Северна България, а не и за цѣлата страна. Изтъкнаха се неудобства отъ раздѣляне на страната на две части, отъ създаване на недоволства и еднакви не вражда между тѣзи две части, изтъкна се нуждата отъ електрификацията на изостанали краища и въ Южна България и др., но не се даде преценка на преимуществата и на нуждата отъ раздѣлянето на страната на по-малки електрификационни единици. И тъкмо тия, които изказаха чудовищната мисль, че този чисто стопански законопроектъ будѣлъ въ насъ споменитѣ за Берлинския конгресъ, отидоха, че раздѣлиха България още по-неестествено на източна, централна и западна.

Фактически страната и сега е дѣлена на по-малки единици, и дирекцията ще дойде по-скоро да обедини въ една много по-голяма частъ отъ България — цѣла Северна България — докато Южна България е раздѣлена на четири единици.

При това раздѣляне на Южна България на електрификационни единици нито нѣкой се е почувствувалъ засегнатъ, нито е проявлено недоволство отъ когото и да било.

Раздѣлянето, както тогава, така и сега, е имало своето оправдание въ обективнитѣ географски, стопански, технически и практически съображения.

Отдѣлянето на Северна България въ отдѣлна единица е наложително нужно по следнитѣ съображения:

1. Изостаналостта на Северна България въ електрификационно отношение, както това достатъчно ясно се изтъкна досега.

2. Нуждата отъ срѣдства и отъ специални грижи за да може да се потикне тамъ електрификацията до степенъ да се изравни съ тази въ Южна България, тъй както такива грижи държавата прѣко или косвено е дала вече достатъчно за електрификацията на Южна България.

3. Липсата на държавни организации, или по-мощни държавни учреждения, отъ рода на държавнитѣ мини, или пъкъ държавни креации, които да иматъ по-широкъ интересъ въ изграждане на централи и далекопроводи въ Северна България и които да иматъ за задача да строятъ и експлоатиратъ, а не само да контролиратъ, което сега се

върши отъ отдѣление „електрификация и индустриални заведения при Министерството на общественитѣ сгради, пътищата и благоустройството“.

4. Слабата финансова мощъ на съществуващитѣ сега въ Северна България електроснабдителни предприятия, тѣхната разнородност по организация и ограничениятъ имъ интересъ, което не позволява да се поеме и изгради отъ тѣхъ цѣлостното електроснабдяване на тази голѣма частъ отъ България.

5. Остро очертаващитѣ се нужди отъ електрическа енергия и потребността за по-бързото попълване на липсващата такава на съществуващитѣ предприятия, за допълване мощността на воднитѣ централи въ тази областъ и за електрифициране на така нареченитѣ „нерентабилни обекти“.

6. Нуждата отъ осигуряване по-нататѣшното електрифициране на Южна България чрезъ държавнитѣ мини „Перникъ“, срѣдствата на които, около 25-40 милиона, ежегодно трѣбва да се хвърлятъ изключително за започнатитѣ отъ нея електрификационни предприятия, като за Северна България спре сѣ електропровода си до Горна-Орѣховица. Това предприятие на мини „Перникъ“ трѣбва да спре тамъ, защото иначе нито въ Северна, нито въ Южна България ще може да продължи планомерно и смислено електрифициране на стопанството ни.

7. Разпростирането обсега на дирекцията още сега върху цѣлата страна нѣма да даде бързи резултати, тъй като за всички е ясно, че съсрѣдоточаването усилията и срѣдствата на дирекцията върху по-малкитѣ обекти ще бѣде по-продуктивно. Въ близко бъдеще, следъ приблизителното изравняване на електрификацията на дветѣ части на страната ни, дирекцията ще обсегне цѣла България.

8. Районитѣ на Южна България, които също се нуждаятъ отъ електрическа енергия, ще бѣдатъ електрифицирани, когато имъ дойде редътъ, по пометата програма, но за тѣхъ има вече създадени организации съ възможна имъ задача за това, съ изключение на бургаската електрификационна областъ, докато въ Северна България нито има организацията, нито срѣдствата.

При осигуряване на организацията и нуждитѣ срѣдства, ще се дойде до програма за изпълнението на възложената задача.

Следъ това въпросъ на програма и планъ е дали ще се строятъ въглищни централи, дали тѣ ще бѣдатъ въ Централния Балканъ или другаде и дали ще се вземе енергия отъ съседни области, както и кога и какъ. При това не ще се изпуска изъ предвидъ нито единъ отъ силовитѣ източници, стига изграждането му да допринесе поевтиняване на енергията.

Едно, обаче, е върно — че дѣлена или недѣлена ще е страната, хоризонтално или вертикално ще е това дѣлене, всички по-мощни централи ще бѣдатъ свързани съ прѣстенъ за обмѣна на електрическа енергия и взаимна помощъ, тъй като това е технически и стопански, за всички евентуалности, оправдано. Създаването на дирекция ще ускори този моментъ, докато препоръчаното отъ нѣкои изграждане директно отъ министерството по закона за бюджета, отчетността и предприятията не ще ни позволи въ скоро време задоволството да видимъ тази задача завършена и Северна България осигурена съ достатъчно и евтина енергия, чрезъ централи, изградени тукъ, или чрезъ по-правилното и пълно използване на централитѣ въ съседнитѣ области.

Втори принципенъ въпросъ, който се повдига, е този: какво ще стане съ Габрово — търновската електрификационна областъ — съ заваренитѣ предприятия и централитѣ имъ за съвмѣстната работа и пълното егатиизиране на електрифицирането на Северна България?

Въ закона е ясно казано, че се запазватъ правата, заварени отъ закона, въ границитѣ на договорнитѣ срокове въ продължителитѣ такива.

Държавнитѣ мини могатъ да продължатъ ползуването на придобититѣ вече права въ Габрово — търновската електрификационна областъ — при съществуващото по закона за електрификацията на България затѣжение да съобразяватъ строежа на своитѣ голѣми обекти — главно далекопроводи, подстанции — съ огледъ общия планъ за паралелна работа съ източникитѣ на дирекцията. За държавнитѣ мини, обаче, ще бѣде най-удобно да предадатъ електрическата си енергия въ трансформаторитѣ и по-нататъкъ съ останалитѣ далекопроводи да се занимава новата дирекция. Това е и мнението на самото управление на държавнитѣ мини. Това е и въ интереса на електрификацията на Южна България.

Общо погледнато, изкупуването отъ дирекцията на съществуващитѣ електроснабдителни предприятия, съ или безъ централитѣ, привидно дава удобства въ командува-

яето, провеждането на единни тарифи и за скъсяване пътя между производителя и консуматора, обаче всъщност ще има редица неудобства, по-важните от които са:

- а) ангажиране много капитали за обекти, които не бива да бъдат на първо място в дейността на дирекцията;
- б) разпийване на вниманието на дирекцията върху много дребни мѣстни обекти и загубване време и сѣдства за изграждане на далекопроводитѣ до сѣществующитѣ електрифицирани селища;
- в) нескончаеми разпрани по оценки, а и молби за изкупуване от дирекцията на нерентабилни застроявания;
- г) съпротива от организации, които на мѣстни начала са доказали и оправдали назначението си, като електро-снабдителни предприятия, а иначе биха били добри помощници въ дѣлото на дирекцията, чрезъ влягане на нови сѣдства и търсене на нови консуматори на енергия, набавяна имъ от дирекцията.

Съвмѣстното работене съ мѣстни предприятия трѣбва да се разбира въ смисълъ, че тѣ ще купуватъ недостигащата имъ електрическа енергия от дирекцията за задоволяване нуждитъ въ собствения си районъ, споредъ заваренитъ имъ права или евентуално въ продължителнитъ имъ такива. Централни, имащи пъкъ излишна енергия, ще могатъ да я предлагатъ на дирекцията по уговорени условия. Дирекцията ще изкупува далекопроводна мрежа, пълното електризиране на всички намиращи се въ Северна България електроснабдителни предприятия не ще е от полза, напротивъ, ще забави работата на дирекцията, която ще има нужда да търси много по-големи сѣдства.

Главната задача на дирекцията трѣбва да бъде да осигури енергия за областта и да я поведе до селищата, а последнитъ да я взематъ и разпредѣлятъ. Строежитъ на мрежи съ низко напрежение трѣбва да бъдатъ за нея само едно рѣдко изключение.

Други принципи въпроси са тѣзи: въобще да има или не дирекция, за сѣдствата на сѣщата, и да се освободи ли тѣхното разходване отъ разпорѣбитъ на закона за бюджета, отчетността и прелпятията.

Ясно е, че въ Северна България липсва обща стопанска формация, която да прсмишлява, да събира сѣдствата, да организира и извършва строежитъ. Това не ще може успѣшно да се извърши отъ министерството, както досега не е направено и въ Южна България.

Дирекцията, като юридическа и самостоятелна автономна организация, е повече отъ нужна.

Най-сигурнитъ сѣдства на дирекцията са приходитъ по фондъ „Електрификация“, излишцитъ отъ Главната дирекция на общественитъ сгради, пътищата и благоустройството и приходитъ отъ енергия. На тѣхъ ще се разчита.

Единъ отъ господа говорившитъ изтъкна, че било не-правилно фондътъ „Електрификация“ да се отстъпва отъ държавата само за нуждитъ на Северна България, защото се билъ събиралъ отъ цѣлата страна. Следва ли отъ това, че този фондъ не може да се използва за нуждитъ на електрификацията на половината отъ България? Та нима тази половина се противопостави, когато държавата много правилно даде повече отъ 1 милиардъ лева за електрификацията на Южна България и продължава да дава ежегодно по няколко десетки милиони лева чрезъ държавнитъ мини „Перникъ“? Не бивало да се взематъ и бюджетнитъ остатѣци отъ Главната дирекция на общественитъ сгради, пътищата и благоустройството, защото това било единъ несикурень приходъ, тѣй като всичко можело да бъде изразходвано и нищо да не останѣло за дирекцията. Това фактически не отговаря на истината. По сведения на бюджетконтролното отдѣление при Министерството на общественитъ сгради, пътищата и благоустройството, презъ 1937 г. е имало 3.795.222 л. неизползувани суми, презъ 1938 г. — 12.845.127 л. и презъ 1939 г. — 7.843.415 л. или сѣдно годишно по около 8 милиона лева. Бихъ се отказалъ отъ фонда „Електрификация“, ако почитаемото Народно събрание се съгласи да остави на разположение на дирекцията неизразходванитъ суми отъ всички министерства.

Заетитъ, разбира се, че ще следва да се сключватъ отъ управителния съветъ, следъ разрешаването имъ отъ Народно събрание.

Нуждата и практиката са показали вече, че стопанскитъ и строителнитъ организации не могатъ да развиватъ правилна дейностъ въ стѣснителнитъ рамки въ закона за бюджета, отчетността и прелпятията, отъ който дирекцията трѣбва да се извади. Липсва последователностъ въ твърдението на единъ отъ г-да ораторитъ, че създаването на отдѣлни дирекции е разпожване и вредно, тѣй като доскоро сѣщиятъ педираше и създаде подобни дирекции, или стопански предприятия, напримѣръ: Главната дирекция на строежитъ и каменоломната кариера „Бошуля“.

Сѣщиятъ ораторъ предложи, вмѣсто да се учреди дирекция за Северна България, съответнитъ предприятия да продължатъ електропродитъ София—Ботевградъ, до Плевенъ, респективно Казанлъкъ—Горна-Орѣховица също до Плевенъ. По този начинъ задачата се разрешавала. Смѣя да заявя, че това е несериозно отнасяне къмъ много сериозни въпроси. Преди всичко възможността на далско-провода София—Ботевградъ да бъде продълженъ до Плевенъ е проиграна, защото пресекитането на този далско-проводъ не е извършено съ огледъ на единъ генерален планъ за електрификацията на България. Първоначално той е билъ проектиранъ съ едно напрежение отъ 15.000 волта, следъ това разширяватъ задачитъ му и идватъ до 35.000 волта, както е и езекутиранъ. Този далекопроводъ може рентабилно да служи на задачитъ си най-много, като се продължи до Мездра. Въ връзка, обаче, съ систематичната електрификация на цѣлата страна и отчасти съ тази само на Северна България, той не е достатъчно оразмѣренъ. Новото напрежение въ такъвъ случай трѣбва да бъде 110.000 волта или най-малко 60.000 волта, което окончателно ще се опредѣли при съставянето на идейния обобщителенъ планъ за електрификацията на България.

Голямата грѣшка на Министерството на общественитъ сгради, пътищата и благоустройството гъ продължение на редъ години следъ прокарването на закона за електрификацията на България е тамъ, че остави всички електрификационни предприятия да се строятъ и развиватъ само съ огледъ на локални, ограничени интереси и съображения, безъ за рѣководно начало да е имало единъ общъ електрификационенъ планъ за страната ни. И тѣкмо затова се явява невъзможността да се продължи ботевградскитъ далекопроводъ по-далечъ отъ Мездра. За да не се повтарятъ подобни грѣшки и за да имаме яснота въ електрификацията на България, презъ цѣлата току-що изтекла зима министерството събра всички необходими материали за съставянето на тѣй необходимия общъ електрификационенъ планъ за цѣлата ни страна. Въз основа на тия материали се състави вече конкурсната програма за този планъ. Мога да заявя, че най-късно до 10 дни конкурсътъ ще бъде обявенъ. Споредъ моитъ схващания, този конкурсъ ще ни даде една обща държавна далекопроводна мрежа за високо напрежение, която ще получава съ силспроизводителнитъ центри, където и да са тѣ, електрическата енергия и ще я прслага на консумативнитъ центрове. Тази обща държавна мрежа сама по себе си ще унищожи електрификационното дѣлене на България на северна, южна, източна, централна или западна.

За продължаването на далекопровода Казанлъкъ—Горна-Орѣховица вече казахъ, че важи съображението държавнитъ мини „Перникъ“ да не пилѣятъ сѣдствата си, а да ги пласиратъ въ Южна България, електрифицирането на която не бива да спира. Северна България ще бъде много благодарна на минитъ „Перникъ“, ако дойдатъ до Горна-Орѣховица и дадатъ тамъ излишната си енергия, произведена въ централата „Марица“ или въ нѣкоя друга бѣдеща южно-българска или сѣдногорска централа.

Четвърти принципенъ въпросъ е този за освобождаването отъ мита въобще и частно на материалитъ, които се фабрикуватъ въ страната.

Има основателностъ въ искането да се позволи безмитно внасяне на материали, нуждни на общинитъ за изграждане на собственитъ имъ електроразпредѣлителни мрежи и трансформаторни постове, тѣй като тѣзи именно общини ще се затруднятъ, макаръ че съ собственитъ си сѣдства идатъ да подпомогнатъ дирекцията. Ако се приеме, обаче, началото, че дирекцията не ще строи мрежи съ низко напрежение за общинитъ, то този мотивъ нада самъ по себе си.

Машинитъ и материалитъ, нуждни за собственитъ на дирекцията строежи, следва да се освобождаватъ отъ мита и берии, ако не се фабрикуватъ въ страната.

За да може, обаче, дирекцията да си набави евтини материали и отъ мѣстна фабрикация, трѣбва въ закона да се допусне внасянето безмитно на такива отъ странство, по искане отъ дирекцията и съ разрешение отъ Министерството на финанситъ, когато явно се използва покровителството на мѣстната индустрия за прѣкомѣрни печалби.

Само обстоятелството, че сѣществувала такава законна възможностъ, е достатъчна гаранция, че при доставкитъ за дирекцията ще се даватъ изиссни цени.

Държавата и сега се ползува съ безмитенъ вносъ за своитъ нужди, така че тази привилегия не е нѣщо ново. А дирекцията не е нищо друго, освенъ пакъ държавата.

Пети принципенъ въпросъ е този за управлението.

По принципъ изпълнението на строежитъ и контролата трѣбва да бъдатъ разпредѣлени, поради което съгласенъ

съмъ, че министърътъ на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството не бива да участвува въ управителния съветъ. Трѣбва да се допустне участието на стопанскитѣ категории, заинтересувани въ електрификацията, както и на консуматоритѣ.

Шести принципенъ въпросъ е този за концесиитѣ.

Тази форма по законъ е допустима. Нищо не ни заставя, обаче, да прибѣгваме до нея при отдаването на електрификационнитѣ области. Всѣщностъ електрифицирането на общини отъ обществени организации (водни синдкати, кооперации, популярни банки и др.) е концесия, безъ прѣтивъ нея да може да се говори нѣщо лошо. По начало, като законна форма, концесията не може да се изхвърля, обаче практически къмъ нея трѣбва да се прибѣгва само при липса на възможностъ за задоволяване на дадена нужда по другъ пътъ. Напримѣръ, когато се говорѣше за концесиитѣ, спомена се за бургазката електрификационна област, която трѣбваше да се отдаде на концесия чрезъ търгъ още миналата година. Бургазката община, обаче, която смѣташе, че трѣбва сама да вземе тази концесия, поиска да се отложи търгътъ за извѣстно време, за да може да се подготви. Досега тя не се е явила да заяви, че е вече готова. Пита се тогава, трѣбва ли това положение да продължава още, когато народното стопанство въ областта съ негърпение чака електрификацията си и когато има други частни и обществени предприятия, които биха могли веднага да се ангажиратъ съ въпросната електрификация? Министерството има всичката възможностъ да опредѣли на концесионера една законна печалба и да следи за правилното прилагане на установенитѣ тарифи. Опасна ли е тогава концесията, а особено когато тя се отдаде на българско предприятие? Считамъ, че електрификацията на бургазката електрификационна област не трѣбва да се спъва отъ дребнави съображения. Целта трѣбва да бѣде: колкото се може по-скоро изобилна и евтина електрическа енергия за родното производство.

Приключихъ съ критикитѣ, направени по законопроекта.

Г-да народни представители! Значението на новата техническо-стопанска инициатива е неоспоримо. То ще се отрази извънредно бързо върху стопанското и културното развитие на страната ни. Одухотворено съ творческия, конструктивенъ и упоритъ духъ на българина, предприетото начинание ще ни издигне високо не само предъ нашитѣ собствени очи, но то ще накара и другитѣ народи около насъ да признаятъ за лишенъ пътъ, че българскиятъ народъ не е на последно мѣсто въ семейството на европейскитѣ народи, а съ своитѣ качества той е изпреварилъ много отъ тѣхъ въ състезателното поле на общочовѣшката материална и духовна култура. (Продължителни ржкоплѣскания)

Председателъ Никола Логофетовъ: Разискванията съ приключени. Ще гласуваме.

Който приематъ на първо четене законопроекта за учредяване на Дирекция за електрификацията на Северна България, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ ще се изпрати въ комисията. (Става правъ)

Г-да народни представители! На поздравитѣ, които отправихъ вчера до Негово Величество, по случай празника на българската армия, получихъ следната телеграма: (Чете). Всички министри и народни представители ставатъ прави) „Никола Логофетовъ. Председателъ на Народното събрание.

Искрено зарадванъ отъ чувствата, които народното представителство питае къмъ доблестната ни родна войска, както и отъ поздравленията, които ми изказвате за нейния бозенъ празникъ и деня на храбростта, благодарая отъ сърдце Вамъ и на народнитѣ представители. Царьтъ.“ (Ржкоплѣскания)

На Негово Величество отправихъ следната телеграма: (Чете)

„Негово Величество Царя. Двореца — София.

По случай бойния празникъ на войската и деня на храбритѣ, поднасямъ на Ваше Величество, нейниятъ Върховенъ вождъ и великъ магистъръ на ордена за храбростъ, мойтъ и на народнитѣ представители най-сърдечни поздравления.

Народното представителство съ възторгъ следи техническия напредѣтъ, високия духъ и предаността на родната войска къмъ Ваше Величество и дълбоко вѣрва въ готовността ѝ да бѣде вѣренъ и непобедимъ стражъ на сѣдбинитѣ на родината. Добре поставена и организирана до съвършенство, подкрепена отъ цѣлия български народъ,

здраво всички сплотени около Ваше Величество, войската ще запази свободата и независимостта на народа въ това тежко изобщо за свѣта положение.“ (Ржкоплѣскания)

Дълга да ви съобща, че отъ ваше име още поздравихъ г-на министра на войната съ следната телеграма: (Чете)

„Генералъ-лейтенантъ Даскаловъ, министъръ на войната, София.

Моля предайте на г-да офицеритѣ, подофицеритѣ и войничитѣ мойтъ и на народнитѣ представители най-сърдечни поздравии по случай бойния празникъ на войската.

Народното представителство знаеги е истоъ да подкрепи Вашитѣ и тия на сътруднитѣ Ви резултатни усилия, щото войската ни да бѣде непобедимъ стражъ на интереситѣ на родината ни и упование на българския народъ въ неговото свѣтло бъдеще. Въ народната армия, подкрепена отъ цѣлия български народъ, е упованието и надеждата на народа.“ (Ржкоплѣскания)

Минаваме на точка трета отъ дневния редъ:

Докладъ на бюджетарната комисия по бюджетопроекта за разходитѣ по Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството за 1940 бюджетна година.

Има думата народниятъ представител г-нъ Славейко Василевъ.

Славейко Василевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Предметъ на разглеждане е бюджетопроектътъ на Министерството на благоустройството. Дълбоко съмъ убеденъ, че всички, безъ изключение, сте запознати съ този бюджетопроектъ, загова азъ ще прибѣгна до разглеждане на неговитѣ страници много накъсо и много набързо.

Бюджетопроектътъ на Министерството на благоустройството за 1940 г., въ сравнение съ бюджета на същото министерство за 1939 г., има едно увеличение въ личния персоналъ около 41 човѣка, а увеличението на общия кредитъ по това министерство е около 9 милиона лева. Бюджетопроектътъ, който бѣше представенъ и приетъ на първо четене, бѣ увеличенъ съ 5.000.000 л. По бюджетарната комисия, въ съгласие съ г-на министра на благоустройството и г-на министра на финанситѣ, направи увеличение на § 9 и на § 29. § 9 е за помощи на общини при строежъ на мостове, амбулатории и пр., а § 29 е за помощи на бедни общини за водоснабдяване.

Други промѣни въ бюджетопроекта не станаха. Бюджетопроектътъ на Министерството на благоустройството има следнитѣ отдѣли: първо, архитектурна служба, второ, автомобилни съобщения, трето, отдѣлъ електрификация и индустриални заведения и, четвърто, благоустройство съ два отдѣла: планоснимане и водоснабдяване. Къмъ този бюджетъ е и временната трудова повинностъ. Въ тия 15 минути, съ които разполагамъ, искамъ да спда и моето внимание и вашето внимание малко повече върху водоснабдяването и планоснимането, а по-набързо ще мина другитѣ отдѣли.

За новъ строежъ и за ремонтъ срѣдствата изобщо не сж били достатѣчни. Вънъ отъ това строителната политика на държавата не е била обединена. Известно е, че Дирекцията на желѣзницитѣ си е пълненъ господаръ при строежа на своитѣ постройки. Народната банка, Военното министерство, Земедѣлската банка — сжщо така си сж пълненъ господаръ при строежа на свои постройки. Имаме създадени фондове и за сѣдебни постройки; изобщо взето строежитѣ — държавни, обществени и частни — въ нашата държава не сж били подъ едно ржководство. Въпрѣки това, обаче, трѣбва да се признае, че въ това отношение, въ сравнение съ съседнитѣ държави, България не е на последно мѣсто. Това се дължи на онзи строителенъ духъ, който съществува въ душата на нашия народъ. Кой отъ васъ не знае, че непосредствено следъ освобождението у насъ не е имало нито единъ градъ, нито едно село, което да бѣде подъ регламентацията на опредѣленъ строежъ и че следъ освобождението започва нашиятъ строежъ? Сумигъ, който сж дадени за тия строежи, се намиратъ въ самитѣ бюджети и е излишно да обременявамъ вашата паметъ съ посочването имъ.

Отдѣленето „Електрификация и индустриални заведения“, което се създаде въ министерството въ 1928 г. съ гласуването на органическия законъ за Министерството на благоустройството, върши не особено голѣма работа. Вие имавте възможностъ по този въпросъ, за електрифицирането на страната, да чуете подробното изложение на г-на министра на благоустройството, което той направи преди нѣколко минути предъ васъ. Затова и на този въпросъ нѣма да се спирамъ.

Азъ ще искамъ да спра вашето внимание върху планоснимането на населенитѣ мѣста. Първоначално този въпросъ се поема отъ руски инженери следъ освобождението. Първиятъ градъ, който е билъ благоустроенъ съ съответенъ планъ, е Стара-Загора, като най-опожаренъ градъ въ нашата страна. Съ указъ отъ 1881 г. се създаватъ правила за строене на частни здания само въ градоветѣ. Едва въ 1897 г. вече се гласува въ Парламента първиятъ законъ за благоустройството на населенитѣ мѣста. За отбелязване е, че въ тази областъ частната инициатива на българина играе доста значителна роля. Така, напримѣръ, въ 1898 г. Силистренскиятъ окръженъ съветъ решава да събере данѣкъ по 50 ст. на дворъ и отъ тия пари да образува фондъ за кооперативно планоснимане. Тази идея, подхвърлена и реализирана въ Силистра, се подема въ Враца. И въ 1903 г. Врачанската постоянна комисия сѣщо така създава фондъ за планоснимане на селата и успѣватъ въ продължение на четири години да планоснематъ 87 населени пункта въ Врачанската областъ. Все въ това време Министерството на благоустройството нарежда до всички постоянни комисиѣ да създадатъ единъ фондъ за кооперативно планоснимане. Това нареждане се оформява въ 1911 г. съ законъ, гласуванъ въ Народното събрание.

Планоснимането на нашитѣ села се раздѣля на три периода: отъ освобождението до 1912 г. имаме утвърдени 144 регуляционни плановете; отъ 1912 г. до 1920 г., периодътъ на войнитѣ, имаме утвърдени всичко 182 плана на населенитѣ мѣста. Усилениятъ темпъ на планоснимане, обаче, започва следъ войната. И действително, отъ 1920 г. до края на 1939 г. има вече утвърдени 2.181 плановете на села и градове.

Къмъ днешна дата какво представлява нашето парство въ това отношение? Имаме всичко утвърдени съ указъ 2.507 плановете на населени пунктове; имаме 2.018 населени мѣста съ приложена вече улична регулация. Оставатъ, следователно, още за планиране въ цялата наша страна 1.519 села, предимно малкитѣ села. Нѣкой може би ще каже: много прозяична работа, това не съставлява голѣмъ интересъ. Азъ, обаче, считамъ, че това е отъ голѣмъ интересъ, затуй, защото планоснимането е вече признакъ за по-висока и по-издържана материална култура.

Следъ тия нѣколко думи по планоснимането, ще мина къмъ водоснабдяването на нашитѣ населени пунктове. Водоснабдяването се раздѣля пакъ на периоди. Първиятъ периодъ е отъ освобождението до 1912 г., близу 33 години. Положението е следното. Водоснабдени населени пунктове: въ Бургаската областъ — 2, въ Врачанската областъ — 3, въ Плевенската областъ — 6, въ Пловдивската областъ — 4, въ Софийската областъ — 19, въ Старозагорската областъ — 4 и въ Шуменската областъ — 7. Т. е. за 33 години имаме водоснабдени всичко 43 населени пунктове.

Въ 1912 г. вече се създаватъ водоснабдителни бюра при окръжнитѣ постоянни комисиѣ и се започва работа въ това направление съ по-голѣмъ ентузиазъмъ, съ по-голѣмъ импулъсъ и съ по-топла загриженостъ за водоснабдяването на нашитѣ села. Следъ тази работа ние имаме следната картина къмъ днешно време: напълно водоснабдени градове — 57, частично водоснабдени — 15 и неводоснабдени — 7. Напълно водоснабдени села 572, частично водоснабдени — 715 и неводоснабдени — 4.300.

По области. Шуменска областъ отъ 11 града, 11 водоснабдени града — 100%. Въ Шуменска областъ водоснабдяването на градоветѣ стои на първо мѣсто въ България.

Въ Бургаската областъ отъ 9 градове 7 напълно водоснабдени, единъ частично водоснабденъ и единъ неводоснабденъ, следователно, 95.4% отъ градоветѣ сѣ водоснабдени. Бургаската областъ държи трето мѣсто въ това отношение.

Въ Врачанската областъ — бихъ привлѣкалъ вниманието на народнитѣ представители отъ Врачанската областъ — отъ всичко 9 градове, два сѣ напълно водоснабдени, 5 частично водоснабдени и два никакъ. Врачанската областъ по водоснабдяване на градоветѣ стои на последно мѣсто въ нашата страна.

Въ Пловдивската областъ отъ 11 градове 9 сѣ напълно водоснабдени, а два частично водоснабдени — 94.3%.

Въ Плевенската областъ отъ 13 градове 7 сѣ водоснабдени напълно, 6 полуснабдени — 48%.

Въ Софийската областъ отъ 13 градове 12 сѣ напълно водоснабдени, а два частично водоснабдени — 94.3%.

или Софийската областъ държи второ мѣсто въ това отношение.

Въ Старозагорската областъ отъ 13 градове 9 градове сѣ напълно водоснабдени, а 4 никакъ не сѣ снабдени — 79%.

Както виждате, г-да, водоснабдяването въ градоветѣ общо взето може да се каже, че е задоволително. Шуменската областъ държи първо мѣсто, а Врачанската областъ — последно мѣсто. Вие ще чуete цифритѣ за водоснабдяването на селата. Тѣ не сѣ много радостни. Така, въ Бургаската областъ сѣ напълно водоснабдени 75 села, частично водоснабдени 45 села, неводоснабдени 339 села. Прцентно водоснабдяването на селата се изразява така: Бургаската областъ 20%; Пловдивската областъ — 20%; Софийската областъ, тя държи първо мѣсто — 27%; Плевенската областъ — 18%; Старозагорската областъ — 17%; Шуменската областъ — 13%; и Врачанската областъ — 6%. Следователно, и въ това отношение Врачанската областъ е последна.

Общо взето, имаме напълно водоснабдени градове 86%, частично водоснабдени 11%, неводоснабдени — 3%. Селата: напълно водоснабдени 17%, частично водоснабдени — 16%, неводоснабдени — 67%.

Тази статистика говори много нѣщо. Тя апелира къмъ насъ, и къмъ изпълнителна властъ, и къмъ законодателна властъ, да положимъ повече грижи, да намѣримъ повече срѣдства, за да водоснабдимъ нашитѣ села. Значението на водоснабдяването на населенитѣ мѣста се съзна отъ всички и отъ моя страна може би ще бѣде безпредметно да приличамъ вниманието ви върху него.

Остава да кажа нѣколко думи и за дейността на временната трудова повинностъ. Въ бюджетопроекта за временната трудова повинностъ особени промѣни нѣма. Има само едно увеличение отъ около 200.000 л. въ сравнение съ миналогодишния бюджетъ. Искамъ, обаче, да привлѣка вниманието ви върху работата на този новъ институтъ.

Първоначалниятъ институтъ на трудовата повинностъ се изне отъ Министерството на благоустройството и се придаде къмъ Военното министерство. Временната трудова повинностъ замѣства не напълно първоначалния институтъ на трудовата повинностъ.

Временната трудова повинностъ е развила по-специална и по-усилена дейностъ въ 1935, 1936, 1937 и 1938 г. Нѣма защо да ви изброявамъ всичко онова, което е извършила временната трудова повинностъ. Ще ви съобща само сумитѣ на изработеното отъ този институтъ. Трудътъ на временната трудова повинностъ за 1935 г. е оцененъ на 213 милиона лева; за 1936 г. — 225 милиона лева; за 1937 г. на 223 милиона лева и за 1938 г. — 231 милиона лева.

Отъ 1935 г. до 1939 г. сѣ формирани 230 работни групи, въ които участвуватъ 44.700 безработни. За тѣхъ сѣ изразходвани отъ държавата 159.280.000 л., а е полученъ приходъ 195 милиона лева. Презъ 1940 г. предстои сѣщо така да се формиратъ около 51 трудови групи, за които сѣ предвидени въ държавния бюджетъ 50 милиона лева.

Отъ това, което казахъ, г-да, сѣ очевидни усилития, както на изпълнителната властъ, така и на народа, за благоустрояването на нашата страна. И имайте предвидъ, че това благоустрояване се извършва съ парични срѣдства, събирани отъ народа подъ формата на данѣки и съ физическия трудъ на населението. Нашата държава нѣма голѣми приходи отъ своитѣ подземни богатства, каквито иматъ нѣкои други сѣседни на насъ държави. Но както паричнитѣ срѣдства, така и физическиятъ трудъ, даватъ безспорно резултати, благодарение таланта и трудолюбието на нашитѣ инженери, на нашитѣ архитекти, на нашитѣ техници и строители и въобще на всички деятели въ областта на материалната култура на нацията.

Ние вилѣхмъ, че още въ 1898 г., следъ създаването на закона за благоустройството на населенитѣ мѣста, окръжниятъ съветъ въ Силистра прибѣгва до кооперативното планоснимане, като облага всѣки дворъ съ 50 стотинки. Тая инициатива впоследствие пресича Дунавската равнина и спира въ Враца, а по-нататѣкъ вече тя се разпростира въ цяла България.

Съ тѣзи думи, г-да азъ ще завърша. Декларирамъ, че ще гласувамъ бюджетспроекта на Министерството на благоустройството така, както той бѣ коригиранъ въ бюджетарната комисиѣ, именно съ едно увеличение на коситѣ по §§ 9, 29 и 30. Ще гласувамъ представения ни бюджетопроектъ, за да може Министерството на благоустройството да продължи дѣлото на материалната култура на нашата страна.

Азъ не вѣрвамъ нѣкой отъ присѣтствувашитѣ тукъ да бѣде изненаданъ, ако декларирамъ, че бихъ гласувалъ и много по-внушителни кредити за Министерството на благоустройството, стига условията и материалнитѣ възможности да позволятъ на сѣщото да ги поиска отъ Парламента. Всички ние, обаче, сме съ съзнанието, че днесъ срѣдствата сѣ оскѣдни, пѣкъ и министертѣ на благоустройството, който иска тѣзи кредити, е съ съзнанието, че не може повече да се даде.

Мене ми харесва една, така да се изразя, хвърчаща фраза на нашия симпатичен министър на финансите, г-н Божилков, който характеризира днешния момент с думите: „Търсимъ парици, за да пазимъ граници“. Всичко там е съсредоточено. По-големите сръдства, естествено, натамъ ще отидатъ, загуй защото времената сѫ такива, затуй защото условията на живота сѫ такива.

Нека, прочее, се ограничимъ и гласуваме тѣзи кредити, които нѣ се искатъ отъ настоящия бюджетпроектъ, но нека същевременно пожелаемъ тѣ да бъдатъ използвани по най-целесъобразенъ начинъ за подобрене материалната култура на нашето отечество въ защита на което Парламентътъ е готовъ да даде всички сръдства. Азъ мисля, че членовете на тоя Парламентъ, така както ги познаваме вече, ще бъдатъ готови въ днешните времена да дадатъ въ защита на нашата хубава земя и онова, което за тѣхъ е най-скъпо — да дадатъ даже и живота си. (Ръкоплѣскания)

Председател Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Иванъ Гърковъ.

Иванъ Гърковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Сложенъ е днесъ на разглеждане бюджетпроектътъ на Министерството на благоустройството за 1940 г. Естествено, ние ще трѣбва да се спремъ и да видимъ какво е направенъ досега. Мене, обаче, ме интересува най-вече, дали ние вървимъ по единъ правъ пътъ при благоустрояването на селищата въ царство България и особено на селата.

Г-да! Можемъ да раздѣлимъ на три етапа благоустрояването на селищата въ България. Първиятъ етапъ е до балканската война. Току-що освободена България бѣ лишена отъ всѣкакви пътища. И дума не можеше да става тогава за желѣзнопътна мрежа. Нѣмаше и никакви обществени постройки. Не само селата бѣха въ мизерно положение, но и градовете, които имаха характеръ и изгледъ на най-западнали села въ чужбина. Тогавашните млади общественици, които бѣха закъмени отъ епохата на възрождането, полагаха голѣми усилия, макаръ че нѣмаха задъ себе си подготвенъ технически персоналъ, за благоустрояването на нашите селища. Това не трѣбва да се отрича. Макаръ и малко да е направено до 1912 г., все пакъ ние виждаме до това време вече създадена една желѣзнопътна мрежа, главниятъ шосейни артерии, издигнати обществени постройки не само въ градовете, но и тукъ-тамъ въ селата. Идва балканската война. Презъ европейската война имаме застой въ строежите. Имамъ само строежи, които сѫ свързани съ нашата отбрана, въ помощъ на движението на нашите войски и т. н. Следъ войната, обаче, ние виждаме въ строежите твърде голѣмъ прогресъ; разполагаме вече съ подготвени технически кадри и съ голѣма загриженостъ започваме планомерно благоустрояване на села и градове.

Но, г-да народни представители, това, което е направено, още нищо не значи. Вѣрно е, че ние отъ 1923 г. до 1935 г. имаме бързъ темпъ на благоустрояване; отъ 1935 г. досега то се вече не само удвои, но утрои и учетвори. Но и това още не е достатъчно. Защо? Защото не значи благоустрояване, ако въ едно село изникнатъ една-две обществени постройки, които действително сѫ архитектурни паметници, обаче селото го виждаме пакъ затънало въ калъ презъ зимата и пролѣтъта и въ прахъ и пепелъ презъ цѣлото лѣто. Нашите села днесъ още не сѫ стигнали до такова ниво въ благоустройствено отношение, че да можемъ да го сравняваме не съ селата въ нашите близки съседи, Югославия и Румъния, а, напирмѣръ, съ селата въ бивша Чехия. Ако направимъ сравнение между едно село на бивша Чехия и нѣкое наше село, ще видимъ, че има грамадна разлика. Чехското село представлява една хубава, прекрасна панелка, виждаме цѣли улици съ типизирани огради, отпредъ предъ постоянните градинки — каточели човѣкъ се движи въ единъ малък рай. Разбира се това е достигнато съ техническа култура и съ пропаганда. Именно пропагандата личева у насъ. Ние ще трѣбва да признаемъ, че въ миналото повечето сме тровили българския селянинъ съ идеитъ на отрицанието и сме гледали какъ повече да го опартизимимъ, обаче никакъ не да отидемъ да го научимъ какъ да се обзаведе, какъ да нареди своята къща, какъ да подреди своя стопански дворъ, какъ да подреди своята градинка, и затова той е останалъ много надира. Въ нѣкои села виждаме наистина монументални сгради, общински домъ, училище или друго нѣкое модерно здание, последна дума на техниката, виждаме и други обществени постройки, но всичките улици въ селото сѫ затънали въ калъ. Дори опитъ за настилка на улиците нѣма.

Ето защо, казвамъ, би трѣбвало нашето Министерство на благоустройството, споредъ мене, да има най-малко нѣколко души лектори, вещи, подготвени лица-техници — ако нѣмаме голѣми урбанисти, поне малки такива имаме въ България — които зимно време, когато селянинътъ е свободенъ, сѫ редица сказки и сѫ проектиране да покажатъ на селянина какви села има на Западъ, какви села има въ Германия, какви села има въ другите напреднали дѣржави, за да можемъ по този начинъ да привикнемъ селянина той самъ да почне да се благоустроява. Иначе, ако не го привикнемъ, той ще продължава да върви по пътя, по който го виждаме да върви и днесъ. И тогава не трѣбва да се учудваме, че селянинътъ въ недѣля не се прибира вкъщи, че не му прави удоволствие да седне въ своя домъ, както прави европейските селянини. Като отидемъ въ къщата на нѣкой европейски селянинъ, ще видимъ подредена кухня, наредена трапезария, даже и приемна стая, а въ къщата на нашия селянинъ виждаме пълна мизерия, нѣмотия. Дори и ония, които иматъ сръдства, не знаятъ какъ да се обзаведатъ и затова домовете имъ не ги привлича, не представлява за тѣхъ едно приятно огнище, единъ земенъ семесенъ рай, и предпочитатъ често пъти да отидатъ въ кръчмата да пиятъ, или въ кафенето да играятъ карти и да партизанствуватъ. Ето защо азъ казвамъ, че трѣбва да обърнемъ голѣмо внимание на благоустройството на селата.

Но не е достатъчно само да се обърне внимание на пропагандата за благоустрояването на селото. Половината отъ селските общини въ България днесъ сѫ бедни и крайно затруднени финансово. Една бедна община е въ невѣзможностъ да се благоустрои, дори и да има най-големъто желание за това, дори и да има много добри съветници, дори да има най-добрия кметъ. Понеже е бедна, тя не може да сключи и заемъ. Не даватъ заемъ за постройки и благоустрояване на ония общини, които сѫ признати за крайно бедни и затруднени. Ето защо моля не само г-на министъра на благоустройството, но и цѣлия кабинетъ, всичките министри да обърнатъ голѣмо внимание на този въпросъ и да се намѣри начинъ, щото на онези села, които сѫ крайно затруднени, да имъ се даде поне отъ малко-малко възможностъ да сключватъ заемъ за благоустрояване.

За примѣръ ще ви посоча селото Кнежа. То има 13.000 жители, обаче общината има 20 милиона лева задължение. Днесъ Кнежа тѣне въ калъ зимно време и въ прахъ презъ лѣтото. И тамъ виждаме различни болести и израждане на населението. Погледнете селската младежъ тамъ и ще видите, че тя е посърнала, бледа. Такива ли трѣбва да бъдатъ бюджетните граждани на България? Кнежа не може да се благоустрои, първо, защото нѣма пари, и второ, защото не може да сключи заемъ. Както казахъ, селото има 13 хиляди жители, а не е водоснабдено, нѣма вода. Всички лѣкари казватъ, че тамъ има толкозъ и толкозъ тифусни гнѣзда. И вѣрно е, че всѣка година въ Кнежа има тифусни гнѣзда. Ето защо казвамъ, че трѣбва да намѣримъ начинъ да помогнемъ на селата, като имъ дадемъ възможностъ да сключватъ заемъ. Ако направимъ това, ние ще спасимъ 1/3 отъ нацията си. А знаете, че най-здравиятъ, конструктивниятъ елементъ у насъ е селянинътъ. Той е привързанъ къмъ земята, между него и земята има голѣма любовъ, той е най-големиятъ боецъ — съ това не искаме да обиждаме гражданитъ — той е готовъ съ кръвта си да брани своята земя, той е закрепостенъ за нея, той не я напуска, той я обича. Щомъ е такъвъ добъръ националистъ, щомъ е такъвъ конструктивенъ елементъ на нацията, ние ще трѣбва да се погрижимъ за него и да спасимъ подрастващите поколения въ селата.

Вземамъ за примѣръ Северна България, която е останала много по-назадъ отъ Южна България. Въ Южна България може би климатическите условия сѫ помогнали да вирѣятъ по-доходни култури и затова хората тамъ сѫ по-заможни, пъкъ и държавата е била по-щедра въ подпомагането на селата тамъ. Въ Южна България селата сѫ по-хубави и по-благоустроени, когато въ Северна България имаме краища, въ които зимно време човѣкъ не може да влѣзе нито съ автомобилъ, нито съ файтоунъ, нито съ нищо.

Искамъ да обърна внимание също така на г-нъ министъра на благоустройството, че досега наистина сме строили, работили сме за благоустройството, обаче неплановѣрно. Ние имаме краища, въ които нѣма никакви пътища. Това е много интересно. Тръгнете по долината на рѣката Исѣкъръ и ще видите, че всички пунктове отъ с. Борилъ до с. Махалата не сѫ свързани съ никакви пътища съ околните селски центрове. Хората, които живеятъ тамъ, казватъ: ние живѣемъ въ Дияръ-Бекиръ, ние сме откъснати отъ околните центрове. Ние се питаемъ: защо е така? Може би по-рано, навремето, отъ тѣзи краища не е имало об-

шественици, които да се загрижат за тях и тези села са останали там без пътища, може би техните представители, които са избирани, са били от други места и не са знаели местните нужди, затова тези села са останали без пътища. Ако зимно време човъкъ тръгне от с. Борилъ за гр. Орфхово, трябва да мине през с. Кнежа, докато разстоянието е 40 км. и оттам да продължи до Орфхово още 32 километра, та всичко 70 и няколко километра. Ако беше направен пътят от с. Крушовене до гр. Орфхово — само 32 километра са. И се чудим, защо запада Орфхово. Орфхово запада, затуй защото част от селата в околията му са откъснати, нямат никакви пътища и зимно време хората не могат да отиват в Орфхово. А държавата хвърля маса сръдства на други места. Така, например, за селата Горни-Вадинъ и Долни-Вадинъ се направи кей и пристанище, но тези две села нямат никакъв път. Ако се направи анкета, ще се види, че нямат шосе. Ами че нали това пристанище и тези кей са направени, за да бъдат износени пунктът на произведението от други села, а тези села не са свързани чрез път с Вадинъ? И затова пристанището не играе никаква роля.

Да вземем за пример селото Остров, един голъм износен пункт. Няколко от гр. Орхание са отивали там. И днес с. Остров се издига като един износен пункт, не като третостепенно пристанище, но като голъм пристанище, обаче няма кей, няма път, а селата не са свързани с околийския център.

Соча тия примери, г-да народни представители, за да ви кажа, че у нас наистина са правени голъми напъни за благоустрояване, но не е имало планомерност, не е имало система, не е имало правилно разпределяне на средствата, въ смисъл да бъдат засегнати всички околии, като се направят, преди всичко, най-главните пътни артерии, които са необходими за свързка.

И аз вярвам, че г-нъ министърът на благоустройството, който е специалист, който е инженер, въ най-скоро време ще излезе пред нас с една обстойна програма, въ която не за година-две, а за 3, 4, 5 години да каже какво трябва да се направи въ благоустройството отношение, та действително да можем да облекчим положението на всички села, а не само на селата въ една околия. Макаръ че ние тук не сме специалисти, не сме техници, всъки от нас знае болките на своята околия, знае има ли нужда от пътища, има ли нужда от мостове, има ли нужда от здравни домове, от болници и т. н. и т. н. И когато г-нъ министърът на благоустройството ни представи тази програма тук за прегледане от нас, ние ще можем да я допълним — конструктивно няма да я измъняваме — и по този начин ще дойдём въ помощ на г-на министра и на специалистът, които ще създадат тази програма.

Даже бихъ казалъ друго нѣщо. За да бъде още по-нагледенъ за всички народни представители въпросътъ за благоустрояването на България, нека г-нъ министърът, когато ще излезе съ своята програма тук и ни каже: за 5 години ще направимъ това и това, да ни даде и една хелиографна карта — тя не струва скъпо, едно копие струва 10 л. — по която да видимъ нагледно цѣлата шоссейна мрежа въ България. И когато получимъ тази хелиографна карта, всѣки народенъ представителъ нагледно ще види, че има краища, които са забравени.

Както знаете, въ миналото имаше практика, всѣки министъръ да се грижи повече за благоустройството на своя край. Това не бива да продължава. Така хвърляме населението въ отчаяние, и то почва да мисли, че ако няма министъръ, да речемъ отъ Северна България или отъ Плевенския край, едва ли ще се направи нѣщо за него. За да не се повтарятъ тѣзи грѣшки, азъ моля г-на министра да излезе съ една обстойна програма, въ която да ни посочи това, което да се строи не за година-две, а за 3-4-5 години. Като имаме една такава програма, вече одобрена отъ насъ, макаръ единъ министъръ на благоустройството да си отиде, другиятъ, който ще дойде следъ него, ще продължи работата, защото тя ще бъде подготвена и той ще има ясна представа за нея.

Мене ме учудва като виждамъ, че сега въ бюджета на Министерството на благоустройството са предвидени 1.000.000 л. за помощи на бедни общини за водоснабдяване. Каква помощ ще дадемъ на бедните общини съ този кредитъ, като знаемъ, че половината отъ нашитѣ общини са бедни?

Мене ме учудва също така, че за довършване на обществени постройки се предвиждатъ 700.000 л. Какво може да се помогне съ тази сума на селата за довършване на започнатитѣ постройки? Това значи да дадемъ на по-

стройка по 1.000-2.000 л. Както ви казахъ, нашитѣ села нѣматъ сръдства, обърнали са погледа си къмъ насъ и къмъ държавата и казватъ: помогнете ни и ние да се благоустроимъ и ние да имаме чистъ въздухъ, който природата ни дава безплатно, да имаме и вода; дайте ни вода; елате и вижте аъ каква мизерия жавѣемъ.

Казвамъ, другъ пътъ би трѣбвало да бждемъ по-щедри въ това отношение. Вѣрно е, че въ бюджетарната комисия се дадохъ 1.700.000 л. за помощи даватъ се и 3.000.000 л. за водоснабдяване на бедни общини, но азъ казвамъ: малко е; 20.000.000 л. да дадемъ, пакъ нѣма да стигнатъ. И азъ признавамъ, че днесъ преживяваме изключително тежки времена и не можемъ да намѣримъ пари за тази целъ, но ще трѣбва да се стремимъ утре-други день колкото можемъ повече да подпомогнемъ селата. Защото, г-да, прави лошо впечатление на чужденеца, когато вижда въ София монументални паметници, съ скъпи мраморъ, а като отиде на село, вижда каква мизерия има тамъ. Не съмъ противъ такива постройки; напротивъ, съ тяхъ ние подчертаваме духа и напредъка на нашата култура, но като види мизерията въ селата, чужденецътъ ще си каже: изглежда като че ли тези хора гледатъ само за града, като че ли даватъ само на едно мѣсто, тамъ изсипватъ паритѣ. Онзи тамъ долу, селянинътъ съ понуканитѣ рѣце, който оре земята отъ сутринъ до вечеръ, който гради материална култура, който ще бъде повиканъ утре да се бие на бойното поле живѣе въ мизерия, заляжнѣлъ е, и ние трѣбва да обърнемъ погледа си и къмъ него. (Ръкоплѣскания).

Председател Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Ангелъ Сивиновъ.

Ангелъ Сивиновъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Имамъ съзнанието, че времето е твърде много напреднало и че трѣбва да улеснимъ гласуването колкото се може по-скоро на бюджета, за да улеснимъ съ това и задачата на изпълнителната властъ, да продължава да работи и да създава блага за нашата страна.

Г-да! Всѣка година, по моя преценка, като съмъ наблюдавалъ отвънъ, на бюджета на Министерството на благоустройството като че ли се гледа като на единъ бюджетъ на най-малкото, на най-незначителното министерство и че кредити трѣбва да му се даватъ така по милостъ. По моя преценка, обаче — може да грѣша — то е едно отъ най-важнитѣ министерства, което създава материалната култура въ нашата страна и неговиятъ бюджетъ не бива да мине така, безъ да се направятъ нѣколко констатации, които се налагатъ отъ нуждитѣ на страната.

Следъ като чухъ хубавитѣ и добре аргументирани думи и статистики, които ни изнесе председателятъ на комисията по това министерство, който е компетентенъ, билейки нѣколко години шефъ на министерството, азъ трѣбва да констатирамъ, че по най-важнитѣ нужди на нашето село въ тоя бюджетъ има кредити, които са вписани хей така само да се запълни графата на предвиденитѣ кредити, безъ да се очаква, че съ тѣзи кредити могатъ да се постигнатъ нѣкакви съществени подобрения.

Да вземемъ за примеръ водоснабдяването. У насъ се заговори за водоснабдяване, както обясни г-нъ Славейко Василевъ, отъ 1911 г. Въ това отношение се направи единъ истински маршъ и се създаде вѣра и надежда въ нашето село отъ бившитѣ окръжни постоянни комисии, които положили голѣми усилия и туриха на разположение доста значителни кредити за водоснабдяването на селата и за подобрене на народното здраве. Азъ трѣбва да констатирамъ, че следъ закриването на окръжнитѣ постоянни комисии и изземването на службата имъ по водоснабдяването отъ Министерството на благоустройството — може сега тя да е по-добре организирана, може специалистътъ да са повече, отколкото бѣха при окръжнитѣ постоянни комисии — това, което се прави по отношение водоснабдяването въ последнитѣ години, е съвършено недостатъчно, за да не кажа нищо. Имамъ маса села, въ които населението мре отъ тифусъ, защото въпрѣки че водитѣ имъ, изворни или подпочвени, са наблизу и въпрѣки че техническата властъ е готова да уреди водоснабдяването, което е една голѣма и напълна нужда, свързано съ здравето на нашия народъ, нѣма най-елементарнитѣ уреди, да се започне водоснабдяването въ по-широкъ мащабъ. Преди нѣколко дена азъ говорихъ въ областното инженерство въ Пловдивъ и ми се оплакаха, че инженерството нѣма нито една сонда, за да може да изследва подпочвенитѣ води, макаръ че моята колегия е толкова благодатна откъмъ вода. Тамъ не може да се направи нищо, поради единствената причина, че това инженерство, въ което има нѣколко инженери по водоснабдяването, въ

повечето случаи върши охранителна работа, прави само проучвания, но никога не се е заело с сериозна работа по водоснабдяването на селата.

Аз ще гласувам бюджета не само за да улесня г-на министра на благоустройството в неговата работа дотолкова, доколкото му дава възможност той бюджетът, но още и затова, защото имамъ малко по-други схващания за днешния режим и за неговата благоустройствена, културна и просветна задача. Но аз искамъ да констатирамъ отъ тази трибуна, че ако навсякъде другде въ връзка съ народното здраве сме малко по-щедри, тукъ, за водоснабдяването съ чиста, обеззаразена вода не правимъ нищо и се излагаме на риска, нашитъ избиратели да бъдатъ недоволни, дори да бъдемъ порицани за това, че когато се касае до единъ такъвъ жизненъ въпросъ, какъвто е водоснабдяването на населението, ние предвиждаме въ бюджета единъ кредитъ само отъ 9.000.000 л., съ който нѣма да могатъ да се водоснабдятъ дори две села въ България.

Ще гласувамъ бюджета, но искамъ да направя тази констатация, че за водоснабдяването на българското село не се прави нищо. (Ръкоплъскания отъ нѣкои народни представители)

Председател Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Георги Тодоровъ.

Георги Тодоровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! И азъ споделямъ възгледа на преждоговорившия, че наистина по бюджета на едно творческо министерство, каквото е Министерството на благоустройството, ние трѣбва да бъдемъ по-изчерпателни въ нашитъ разисквания.

Това, което трѣбва да спре нашето внимание и което трѣбва да набележимъ, за да се вземе бележка за по-бързо изпълнение, азъ смѣтамъ, че може да бъде сумирано само въ посочването на въпроситъ, които подлежатъ и които трѣбва чакъ по-скоро да бъдатъ разрешени.

Г-да народни представители! И азъ разбирамъ, че отсега нататъкъ въ нашитъ приказки ние трѣбва да станемъ повече практични. Ние трѣбва да слагаме само въпроситъ, безъ да се увеличаватъ въ чисто теоретически спорове.

Докато техниката се развива бързо и изпреварва дори нашата мисълъ, ние сме останали малко назадъ въ нашето законодателство за удовлетворяването на всичко онова, което развитието и бързиятъ темпъ на техниката изискватъ.

Ония констатации, които направи г-нъ Славейко Василевъ, сѣ много мѣдри и ние трѣбва да се спремъ на тѣхъ. Трѣбва да разберемъ, че наистина сѣ едно старо законоположение, каквото е законътъ за благоустройството, тогава когато техниката вече върви стремглаво напредъ, не може да се оперира правилно и да се отговори на всички онѣзи нужди, които животътъ отъ техническо и благоустройствено гледище слага.

Г-да народни представители! Нашето искане къмъ г-на министра на благоустройството е: вмѣсто да прави сепаративно законодателство, вмѣсто той да върви къмъ удовлетворяване на благоустройственитъ и благоустройственитъ нужди на голѣмия градъ София, да се заеме съ едно унифициране на цѣлото законодателство за благоустройството и това, което се дава на София, да легне въ общия законъ за благоустройството.

Въ сегашния законъ за благоустройството съществуватъ положения, които сѣ вече абсурдъ. Въ сегашния законъ за благоустройството има известни положения, които не могатъ да бъдатъ приложени. Въ сегашния законъ за благоустройството има пропуски, които трѣбва да бъдатъ попълнени, за да може своевременно да се отговори на крещящитъ нужди, както по благоустрояването на населенитъ мѣста, така и за правилното и системно градоустройство на всички наши голѣми градски пунктове.

Г-да народни представители! Бюджетопроектътъ на Министерството на благоустройството спира погледа ни върху въпроса за строежитъ на държавата. Нека бъдемъ справедливи да признаемъ, че въ всички критики, които сѣ правени до днешенъ отъ тая трибуна и въ тая зала, всички единодушно сѣ подчертавали, че не е имало система въ строежитъ. Ето защо сега, когато споредъ податнитъ сили на народа се дава на г-на министра една сума около 93 милиона лева, за да я използва за държавни строежи, ще трѣбва да се внесе система и редъ въ тия строежи.

Г-да народни представители! Ние, които идемъ отъ провинцията, между впрочемъ, имаме задължението да кажемъ на г-на министра, че той трѣбва да мисли за задово-

ляване нуждитъ на държавата отъ помѣщения въ всички голѣми и малки провинциални градове.

Азъ имамъ разбирането, че нашата столица, г-да народни представители, е приемната стая на България, че всѣки чужденецъ, който идва за пръвъ пътъ въ страната ни, се отбива въ София и че той трѣбва да излѣзе съ добро впечатление отъ нашата столица. Тя говори за общия напредѣкъ на цѣлата страна. Но това, г-да народни представители, бѣше единъ аргументъ на всички правителствъ до днешенъ за засилване строежа на държавни сгради въ столицата. Азъ не искамъ да се спре или да се прѣчи на този строежъ. Азъ не бихъ искалъ нуждитъ на държавата отъ помѣщения въ столицата да останатъ незадоволени. Все пакъ, обаче, ще трѣбва да бъдатъ задоволени и всичкитъ нужди отъ помѣщения въ провинцията, които сѣ крещящи.

Г-да народни представители! Има шегобийци въ провинцията, които разправятъ нѣща, които сами по себе си сѣ тежки и болезнени. И ако е нужно да ви дамъ примѣръ, азъ ще ви го дамъ съ града Пловдивъ. Шегобийци сѣдатъ въ кафенетата и критикуватъ всичкитъ правителства, и миналитъ и, настоящото, съ това, че докато е билъ Пловдивъ столица на Източна Румелия, тамъ е била построена една единствена държавна сграда — мъжката гимназия. Девическа гимназия, обаче, и до днешенъ държавата не е направила въ гр. Пловдивъ. Тя не е задоволена и много други нужди, които сѣ крещящи не само въ Пловдивъ, но и въ всички други провинциални центрове. И ето какъ тѣзи шегобийци, говорейки изъ кафенетата, правятъ страшното заключение, че като че ли ще трѣбва наново да се върнемъ къмъ Източна Румелия, за да бъдатъ задоволени нуждитъ на този или онзи голѣмъ градски центъръ въ провинцията. Това е пакостно, г-да народни представители. Такава сепаратистичностъ не трѣбва да бъде допущана. Ние не трѣбва да даваме възможностъ да се хранятъ лошитъ езици и да говорятъ за подобна сепаратистичностъ. Но това съ думи не може да бъде отблъснато. Ще трѣбва отъ тая трибуна да се каже на съответнитъ власти, че всичкитъ узрѣли и крещящи нужди на провинцията ще трѣбва вече да бъдатъ задоволени, че ще трѣбва да бъдатъ задоволени нуждитъ на държавата отъ сгради и въ провинцията.

Г-да народни представители! Отъ тая трибуна често пъти се говори за нуждитъ на селата. Трѣбва да бъдемъ справедливи и да признаемъ, че селата въ голѣмата си частъ, може би въ 90%, сѣ напълно задоволени съ училищни сгради. Твърде много е направено за задоволяване нуждитъ на селата въ това отношение. Направено е твърде много и за задоволяване на санитарнитъ нужди чрезъ откриването на участъци, ветеринарни и санитарни. Изобщо за задоволяването на най-голѣмитъ нужди на селото е направено твърде много.

Но, г-да народни представители — писалъ съмъ го, ще го сподѣля и съ васъ — голѣма заслуга ще има този български държавникъ, който вдигне рѣка за разрешаването на единъ много належащъ въпросъ. Премии се даватъ за разни предприятия въ птицевъдството и въ земедѣлието. Всичко това е добро. Нека всѣка година да се дава необходимото нужното за развитието и на птицевъдството, и на земедѣлието въ селото. Обаче не трѣбва да забравяме една голѣма нужда въ нашето село, отъ задоволяването на която се заключава изобщо за културата на цѣлия ни народъ и за културната дейтелностъ на всички онѣзи, които сѣ нагърбили съ голѣмата задача да работятъ за селското население. Мисълта ми е г-да народни представители, да помолимъ нашия министъръ на благоустройството, който не жали трудъ, който изглежда, че има амбиция, да направи нѣщо повече, отколкото неговитъ предшественици, за следното. Неговитъ предшественици сѣщо така сториха много. Особено въ 1934, 1935, 1936, 1937, 1938 и 1939 години се направи и се напредна твърде много въ задоволяването на нуждитъ, които съществуватъ въ града и въ селото. Нека, обаче, изискаме отъ нашия министъръ на благоустройството, държавата да се заеме съ построяването на съответнитъ нуждини въ селата, тъй като това е една голѣма необходимостъ за нашето село, която, както казахъ, показва степенята на нашето културно развитие.

Г-да народни представители! Нѣма да преувелича, ако ви кажа, че въ странство смѣтатъ, че наметникъ трѣбва да бъде издигнатъ на онѣ държавникъ, който научи своето просто селско население да се ползува отъ подходящъ нужникъ. Това е една първична нужда, която трѣбва да бъде задоволена. Отъ нейното незадоволяване дохождатъ много и лоши нѣща за стопанското и здравословното състояние на населенитъ пунктове.

Г-да народни представители! Говорят се за водоснабдяването и азъ отминавамъ този въпросъ.

Позволете ми, обаче, само няколко думи да кажа за електрооснабдяването, за което има предвидени и съответните кредити въ бюджета на Министерството на благоустройството.

Чухме последната дума на г-на министра на благоустройството по електрооснабдяването на Северна България. Нека ми бъде позволено наредъ съ него и азъ да кажа; за никаква сепаратичност не може да се говори отъ единъ южнобългарецъ, затова защото се е устройвала нѣкаква-си Дирекция за електрооснабдяване на Северна България. Трѣбва да бъдемъ правдиви и да признаемъ, че въ електрификационни отношения Северна България е закъснѣла. Ние, идейки отъ Южна България, сами поддържаме, че братски, паралелно ще трѣбва да бъдатъ развити и двѣтѣ части на нашата хубавъ страна. (Ръкоплѣскания)

Нека да се направи отъ държавата всичко необходимо за електрооснабдяването на Северна България. Тая автономна дирекция не бѣде твърде плодотворна, защото трѣбва да признаемъ, че всѣко стопанско предприятие е една посъвършена форма, отколкото всички други държавни организации. Всѣко стопанско предприятие, било общинско или държавно, г-да народни представители, е една посъвършена форма; чрезъ него по-лесно могатъ да бъдатъ постигнати целитѣ, които му се поставятъ. Още въ 1928 г., когато се прокара законътъ за общинските стопански предприятия — прочетете неговитѣ мотиви и ще видите — се установи, че голѣмитѣ и назрѣли нужди могатъ да бъдатъ задоволени само чрезъ стопанските предприятия, защото тѣ не си служатъ съ онай неизбѣжна формалистика, която пада върху главата на всѣки държавни учреждения. Стопанските предприятия могатъ по-правилно да действуватъ.

Ще ми позволите да сподѣля съ васъ единъ песимизъмъ по отношение на тая дирекция за електрооснабдяването на Северна България, само въ два пункта.

Г-нъ министъръ въ отговори въ своята речъ, че той по отношение на Северна България възнамява — и това го има въ мотивитѣ къмъ законопроекта — да даде електрооснабдяването на една автономна държавна организация още и заради туй, защото въ Северна България има области, които по никой начинъ не могатъ да извикатъ частната инициатива, тъй като тамъ електрификацията нѣма да бъде рентабилна. Г-да народни представители! Ако г-нъ министърътъ смѣта, че по този начинъ биха могли да бъдатъ електрифицирани ония части отъ Северна България, които нѣма да дадатъ рентабилнитѣ на дирекцията, азъ се боя да правя предупреждение, г-нъ министърътъ да бъде внимателенъ при осъществяването на своитѣ конференции. Ние имаме единъ богатъ примѣръ, за който той вече говори — това е нещастната „Вжча“ въ Южна България, която е нито риба, нито ракъ, която до денъ днешенъ прилича на единъ хермафродитъ — нито е воденъ синдикатъ, нито е държавно предприятие. Тя почна съ нерентабилностъ и съ голѣмо разточителство, за да ни докара до това нещастно положение днесъ да използваме чуждата енергия срещу 10-12 л. киловатия часъ. Ако на стопанското предприятие — Дирекцията за електрифициране на Северна България — се даде задачата да избѣрза съ електрифицирането на тия области които сѣ нерентабилни, азъ бързамъ да направя предупреждението, че състоянието на тая дирекция ще бъде компрометирано, защото основното начало на всѣко стопанско предприятие е рентабилнитѣтъ, печалбата, която трѣбва да легне въ основата на неговитѣ начинания.

Г-да народни представители! Азъ правя този апелъ заради туй, защото се изкушавамъ да сподѣля съ васъ интересни данни за положението на нещастната „Вжча“, за тая хермафродитъ, за който не може да се каже въ този моментъ дали е воденъ синдикатъ или е държавно предприятие. Азъ си позволявамъ, преди да цитирамъ, да помоля г-на министра също така да се замисли за положението на „Вжча“ и да пристѣпи къмъ окончателното разрешаване на вжченския въпросъ, защото иначе е неизбѣжно ликвидиранието ѝ чрезъ една страшна и неминуема неслъщителностъ.

Г-да народни представители! Мощността на парната централа на „Вжча“ е 6.000 конски сили; на водната ѝ централа е 10.000 конски сили, а може да бъде увеличена съ още 10.000 конски сили. Вложениятъ капиталъ е 468 милиона лева, а лихвитъ, г-да народни представители, на тия 468 милиона лева въ този моментъ сѣ кръгълъ 510 милиона лева. Или, лихвитъ окончателно сѣ вече излял майката. Цѣлото задължение на „Вжча“ въ днешния денъ е 970 милиона лева.

Петъръ Дограмаджиевъ: Това трѣбва да се каже при разглеждане закона за воднитѣ синдикати.

Георги Тодоровъ: Азъ привѣршвамъ.

Петъръ Дограмаджиевъ: Това нѣма нищо общо съ бюджета.

Георги Тодоровъ: Бруто приходътъ на „Вжча“ е 48 милиона лева, а експлоатационнитѣ разходи сѣ 20 284 000 л., или чистиятъ доходъ е 7.000.000 л. Сами можете да си направите заключението, дали изобдо съ това, което се получава отъ „Вжча“, въ размѣръ на 27 милиона лева годишно, би могло да стане погашаването на майката, а на частъ отъ лихвитъ.

Дохождамъ до моето заключение. Моята основна мисълъ, когато разискваме бюджета на Министерството на благоустройството, е следната. Г-не министре! Когато предвиждате съответнитѣ кредити за електрифицирането на цялата страна и най-вече за електрификацията на Северна България, за която ще Ви се даватъ съответнитѣ кредити, ще трѣбва и ние, и Вие да си стваряме достатъчно доброе очитѣ. Ако ние започнемъ едно голѣмо и хубаво дѣло, каквото е електрифицирането на Северна България, съ првенство на жилищни помѣщения на чиновницитѣ, тъй както почна „Вжча“, ще дойдемъ, струва ми се, до тая фаталенъ край, до който е дошла „Вжча“. Електрификацията, за която се говори въ бюджета на Министерството на общественитѣ сгради, пътищата и благоустройството, напала, штоо всичко основа, което ще се направи въ връзка съ електрифицирането въ цялата страна — дали отъ държавни учреждения, дали отъ държавни стопански предприятия, е безразлично — да се ръководи единствено и изключително само отъ основния принципъ за рентабилността.

Председателъ Никола Логофетовъ: Приключете.

Георги Тодоровъ: Приключвамъ. — Г-да народни представители! Азъ не се отдалечавамъ отъ моята тема. Г-нъ вносителътъ на закона за електрифицирането на Северна България „предвижда въ отѣла „Срѣдства“, въ буква б: „Неизразходвани суми по бюджета на Главната дирекция на общественитѣ сгради, пътищата и благоустройството“. Г-нъ министърътъ смѣта, че отъ кредита, който се предвижда въ бюджета за 1940 г. на Главната дирекция на благоустройството — 316 925 225 л. — при икономии и спестявания, които ще бъдатъ реализирани, ще може въ края на краищата да останатъ нег-ползувани суми, които да дадатъ храна на Дирекцията за електрификацията на Северна България. Г-да народни представители! Г-нъ министърътъ разкритикува изобщо ползуването отъ тѣзи остатъци, отъ тѣзи отпадъци, които могатъ да останатъ отъ бюджета на Главната дирекция на благоустройството. Той бѣше правъ. Но нека ми бъде позволено да му кажа отъ тая трибуна, че не може да се храни съ отпадъци толкова голѣмо начинание, каквото е електрооснабдяването на Северна България, което оттамъ ще трѣбва да бъде разпространено и въ цяла България. Това начинание, така хранено, ще бъде мършаво. Отъ друга страна пъкъ ние трѣбва да кажемъ на г-на министра: г-не министре, Вашиятъ бюджетъ е скромненъ, въ него сѣ предвидени твърде малки суми за всички тѣзи задачи, които сѣ сложени и които Вие трѣбва да разрешите. Както Вие, така и ние имаме дългъ и съзнание, че наистина основа, което е дадено по бюджета на Министерството на благоустройството, ще трѣбва да бъде оползотворено докрай, безъ всѣкакви спестявания, защото това министерство е едно творческо министерство, което трѣбва да оползотвори всички дадени му суми до последната стотинка, защото оползотворяването на сумитѣ, предвидени въ тоя бюджетъ, г-не даде блага, които блага отъ своя страна ще дадатъ други блага и ще докаратъ благоденствие на българския народъ. Откаже се отъ тая система за хранене на Дирекцията за електрооснабдяването на Северна България.

Петъръ Дограмаджиевъ: Съ заемъ ще става това.

Георги Тодоровъ: Знамъ, г-нъ Дограмаджиевъ, азъ мога да чета. — Напуснете тая система, г-не министре, още и заради туй, защото ще дойде денъ, когато наистина ще Ви се каже, че съществуватъ законни претягания за вземането на тѣзи спестявания. Съ постановлението на точка „б“ отъ чл. 4 на законопроекта вие ще влѣзете въ противоречие съ членове 34 и 45 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, които нѣма да Ви позволятъ по никой начинъ да използвате евентуалнитѣ спестявания

по бюджета на Главната дирекция на благоустройството. Ако наистина е било внушено от някъде, че би могло да мине така, контрабанда да се използват казните спестявания по силата на точка „б“ от чл. 4, въпреки категоричните постановления на закона за бюджета, отчетността и предприятията, аз си позволявам тогава да забележа, че наистина лош урок е бил даден при редактирането на законопроекта за електрифицирането на Северна България на г-н министра, защото постановленията на закона за бюджета, отчетността и предприятията са категорични и в никой случай не могат да бъдат стъпкани с инцидентно законодателстване. И когато въпросът стигне до Върховната съветна палата и до другите учреждения, които изобщо могат да разпоредят с отпаляните, с спестяванията, реализирани по бюджета на държавата, у които по тоя на Главната дирекция на благоустройството, страх ме е, че ще бъде отказано на г-на министъра, и, следователно, добре замисленото и голямо дело за електрифицирането на Северна България, за което и аз особено много съм загрижен, ще срещне пречки и няма да може да бъде реализирано.

Председател Никола Логофетов: (Звъни) Завършете, г-н Тодоров.

Георги Тодоров: Свършвам. — Г-да народни представители! Времето ни е скъпо, но аз пак ще си позволя да ви сезирам с един друг въпрос. Тук аз вече имам схващането, че г-н министърът ще бъде на наша страна. Въпросът, който ще повдигна, е дребен въпрос, по него много се е писало и много се е говорило, но понеже сме си намерили, ние допускаме като че ли това не е било.

Във бюджета на Министерството на благоустройството има една специална част III — Държавен автомобилен гараж или, както го наричаме, парк. Г-да народни представители! Откакто съществува, изобщо, държавен гараж, във това Народно събрание, пък и извън него, постоянно са давани наставления на съответните държавни служители: престанете да дразните обществото с ползуването от държавните автомобили по неправомъбен и често пъти нищичен начин, както ставаше в миналото.

Г-да народни представители! Наистина въпросът сам по себе си е дребен, но понеже времената са особено много тежки и понеже всички тук сме си дали дума да бъдем един коректив и да напомняме за известни неща, които не трябва да стават, нека да ви кажа: днес ползуването от държавния автомобилен парк не е такова, каквото беше в миналото. Днес наистина се следи от съответните министри да се използват правилно държавните автомобили. Но все пак трябва да признаем, че напоследък се забелязва систематическо нарушаване на всички предписания, писма и окръжки, които са давани до съответните по-малки власти, да бъдат внимателни във използването на държавните автомобилни коли. Действително те трябва да бъдат използвани — това е било искано в миналото, това поддържа и на днешното време — само за тяхното назначение, за което имат съзнание еднакво народните представители, както и г-н министърът.

Но нито г-н министърът, нито ние сме слънце, за да можем да огреем навсякъде и да видим всичко, каквото става във нашата страна. Уви, въпреки че трябва да благодарим на много господа, които посетиха чинара във Пловдив — защото аз съм повдигнал и трябва да им благодарим за посещението — трябва да ви кажа, че от някой мѐста из Северна България служебни лица дойдоха с държавни коли, и дойдоха с тях не само те, но и техни сродници. Това е не позволено, г-да народни представители.

Ето защо, без да се влиза изобщо голѐм шум по тоя въпрос, понеже все пак тук-там съществуват известни отклонения от онова добро разбиране, което има между нас и извъншната власт, че трябва благодарно и целесъобразно да се използва автомобилният парк на държавата, а така също и горивните материали, които се дават за него, аз отправям само един позив към вас и една молба към г-на министъра, като съм сигурен, че той ще се съгласи, а именно: във края на част III. Държавен автомобилен гараж, да се постави една забележка, във която да се предвиди, че ще се избави от Министерството на благоустройството специален правилник за използването на държавните автомобилни коли и на горивото, което се поставя на разположение за тях. И този правилник да бъде еднакво задължителен за всички ресори, за всички министерства.

Наистина, г-да народни представители, въпросът е дребен и — de minimis non curat praetor — с дребни работи няма защо да се занимаваме, но времената са такива,

че ще трябва да бъдат отстранявани всички неща, които дразнят и внасят известни смущения. Всичко, което ще направим във това отношение, ще го направим за правилното и целесъобразното оползотворяване на сумите, които се дават на това творческо министерство, каквото е Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството. (Ръкоплъскания)

Председател Никола Логофетов: Присъждаме към гласуване на бюджета проекта на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството параграф по параграф.

Моля г-на докладчика да докладва.

Докладчик Лазар Попов: (Чете)

„Министерство на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

Част I.

Главна дирекция на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

Глава I.

§ 1. Заплати и други възнаграждения на личния състав. (Вижъяснит на таблица) — 30 496 925 л.“

Цифрата 30 496 925 л. става 30 340 925 л., съгласно следните промени във обяснителната таблица.

На стр. 12, във „Бюро 3. Градоустройство“, „1 архитект“ става „2 архитекти“ и цифрата 49 680 става 99 360.

На стр. 13, във „Отделение VI. Автомобилни съобщения“, след „1 завеждащ службата за три месеца“ се прибавя „1 инспектор машинен инженер за 8 месеца“ с месечна заплата 6570 л.

На стр. 18, във „В. Към пътните части“, „1 трасировач-техник за 3 месеца“ думите „за 3 месеца“ се заличават. Кредитът от 8 040 л. става 32 160 л.

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 1, заедно с докладваните изменения във обяснителната таблица, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Лазар Попов: (Чете)

„Централно управление.

Глава II.

A. Лични разходи.

§ 2. Облѐкло и обувки на техническия персонал, прислужниците, вратаря, пазача и платени блузи на литографиста, хелиографиста, лаборанта, сгнярит, чистачкият и др. — 40 000 л.“

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Лазар Попов: (Чете)

„§ 3. Пътни и дневни пари на длъжностни и частни лица, превоз на пътниците на уволнения или преместени държавни служители; пет трамвайни карти — 200 000 л.“

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Лазар Попов: (Чете)

„§ 4. Възнаграждение на частни лица за участие във комисии, съвети и др. за изработване на правилници, закони, програми и др. Възнаграждение на инженерите, контролорите, техниците и механиците по отделение VI „Автомобилни съобщения“, които притежават и използват за служебни обиколки автомобили, мотоциклети, моторетки и велосипеди:

- а) по 500 л. месечно за автомобил;
- б) по 350 л. месечно за мотоциклет;
- в) по 150 л. месечно за моторетка (велосипед с мотор);
- г) по 70 л. месечно за велосипед.

Това възнаграждение се дава независимо от следващите се пътни и дневни пари — 40 000 л.“

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Б. Веществени разходи.

§ 5. Поддържане помъщенията:

а) Малки поправки, измазване, инсталации, чистене, миене, дезинфекциране, осветление, отопление и материали за тях; вода, сметъ и каналъ; двигателна сила и смазочни материали за асансьори — 320.000 л.

б) Застраховка имотитъ на Главната дирекция на общественитъ сгради, пътищата и благоустройството, областнитъ и околийски инженерства — 230.000 л. — 550.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

§ 6. Мебели и покъщнина: купуване, поправяне, поддържане, пренасяне мебели и др. необходими предмети за обзавеждане помъщенията — 100 000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

§ 7. Канцеларски материали и потреби: хартия, мастило, пишущи машини, циклосили и др.; печатане книги, заповѣди, разпореждания, бланки, вносни листове, платежни заповѣди, клишета, километрически таблици и др.; обнародване обявления въ мѣстни и чуждестранни вестници и списания; купуване весилници, технически книги и списания; пощенски, телеграфни, телефонни и др. такси — 400.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ

„В. Други разходи за всички служби.

§ 3. Присъдени суми за изгубени процеси и обезщетения, дивиденти и разходи по воденето и изпълнението имъ; изплащане злоупотребени суми отъ държавнитъ служители и др. — 1.280 000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

§ 9. Помощи за довършване на започнати мостове, църкви, водопроводи, игрища и др. обществени постройки 700.000 л.; помощи за технически списания 50.000 л.; помощъ 200.000 л. на Инженерно-архитектната камара; разходи за бедствието въ Турция 1.500.000 л.; помощъ за санаториума за туберкулозни деца въ Тръвненския балканъ 400.000 л.; помощъ на Съюза на Б. И. А. 100.000 л.; помощъ за студентския домъ 100.000 л.; премии за конкурси за научни технически трудове 50.000 л. — 3.100.000 л.“

Параграфъ 9 добива следната редакция: (Чете) „Помощи за довършване на започнати мостове, църкви, водопроводи, игрища и други обществени постройки 1.700.000 л.; помощи за технически списания 30.000 л.; помощъ 140.000 л. на Инженерно-архитектната камара; разходи за бедствието въ Турция 1.500.000 л.; помощъ за санаториума за туберкулозни деца въ Тръвненския балканъ 400.000 л.; помощъ на Съюза на Б. И. А. 100.000 л.; помощъ за Студентския домъ 100.000 л.; премии за конкурси за научни технически трудове 30.000 л.“ Кредитътъ отъ 3.100.000 л. се увеличава на 4.000.000 л.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 9, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

§ 10. Лѣкарства и превързочни материали, помощи на заболѣли вследствие изпълнение на службата си, за погребение на починали държавни служители и за възнаграждения (Членове 70 и 71 отъ закона за държавнитъ служители) — 40.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

§ 11. Вноски за международни конгреси и за двама представители на Главната дирекция на общественитъ сгради, пътищата и благоустройството въ Българския национален комитетъ за енергия; членски вноски въ Международната федерация за жилищно и градоустройство дѣло — 16.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

§ 12. Непредвидени веществени разходи — 10 000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

§ 13. Връщане неправилно внесени суми по сключени бюджети — 50.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

§ 14. Връщане неправилно внесени суми по текущия бюджетъ.

Кредитъ не се предвижда. (Чете)

§ 15. Разходи по сключени бюджети — 500.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 15, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

§ 16. — Запазенъ фондъ — 1.100.000 л.“

Кредитътъ отъ 1.100.000 л. се намалява на 800 000 л.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 16, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Областни и околийски инженерства.

Глава III.

А. Лични разходи.

§ 17. Облѣкло и обуша на техническия персоналъ и на прислужницитъ и престилки на чистачкитъ — 300.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 17, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

§ 18. Житни и дневни пари на длъжностни лица, превозъ, покъщнина на уволнени или премѣстени държавни служители — 1 000.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Б. Веществени разходи.

§ 19. Наемъ на помъщения и наемъ на църквата „Св. Людвигъ“ въ гр. Пловдивъ — 10 000 л. за лазене ковчега на покойната първа бългурска княгиня Мария-Луиза — 780.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

§ 20. Поддържане помъщенията: малки поправки, измазване, инсталации, чистене, миене, дезинфекциране, осветление, отопление и материали за тях; вода, сметъ, каналъ и др. — 550.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 20, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 21. Мебели и покъщнина: купуване, поправяне, поддържане, пренасяне мебели и др. необходими предмети за обзавеждане на помещенията — 180.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 21, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 22. Канцеларски материали и потреби: хартия, мастило, пишущи машини, циклостили и др.; печатане бланки, клишета, фотографически снимки и др.; снабдяване обзавеждане въ мѣстни вестници и др.; пощенски, телеграфни, телефонни и др. такси — 700.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 23. Сѣчива, инструменти, уреди, фотографически апарати, водомѣри, ролѣтки, маслаци, бележни колци, сонди, помпи, мотори, маркучи, макари, телени вѣжета, чукове, машини и части за тѣхъ, горивни и смазочни материали, монтажни и изолационни материали; превозни сѣдства и др. — купуване, поддържане и превозъ. Добитѣкъ — купуване, храна, лѣкуване и подковаване — 1.200.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Специални вешествени разходи.

Глава IV.

„§ 24. Редовна вноска, съгласно чл. 10, буква „б“, отъ наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ, за направа на пътища — 93.500.850 л.“

Кредитътъ се намалява отъ 93.500.850 на 83.500.850 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 24, съ така направеното намаление на кредита, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 25. Редовна вноска, съгласно чл. 10, буква „б“, отъ наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ, за водни строежи — 38.201.450 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 25, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Глава V.

§ 26. Поддържане, поправяне и пристрояване държавни сгради, паметници и старини отъ историческо значение, сгради, отстъпени на държавата за безвъзмездно ползуване, както и за разни приспособления, принадлежности, инсталации, огради, гротоари и др. въ и около сградитъ; за ремонтъ и мебелировка на дворцитъ въ София и Евксиноградъ, за храма-паметникъ „Александъръ Невски“; изплащане премии за конкурси, изплащане предприятия за текущата и минали години — 20.000.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 26, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 27. Нови държавни сгради: направа и довършване сгради, инсталации, уредби въ и около тѣхъ; ограждане и постилане двороветъ имъ; плащане премии за конкурси; възнаграждение на частни технически лица за проучване, изработване проектни книжа и др. подобни; изплащане предприятия и отчуждаване мѣста за държавни сгради презъ текущата и минали години — 93.000.000 л.“

Кредитътъ отъ 93.000.000 л. се увеличава на 121.000.000 л.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 27, съ така направеното увеличение на кредита, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Глава VI.

§ 28. Регулационни и нивелационни планове на населени мѣста отъ общини, които правятъ вноски по слѣдитѣ фондове за планиране; курорти, селища при желѣзнични станции и минерални бани — изработване и прилагане; премии за конкурси; възнаграждения на частни технически лица за проучване, изработване проектни книжа и др. подобни; покупка и превозъ на материали — 700.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 28, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 29. А. Водоснабдяване на населени мѣста отъ общини, които правятъ вноски по слѣдитѣ фондове за водоснабдяване и на съществуващи държавни сгради, имоти, пътища и стопанства; наемане специалисти майстори и работници; отчуждаване частни имоти и извори, събещение за поверение заети имоти; плащане предприятия за текущата и минали години; премии за конкурси; възнаграждения на частни технически лица за проучване, изработване проектни книжа и др. подобни; покупка и превозъ на трѣби и материали, гумени обувки и др. подобни — 9.000.000 л.“

Б. Помоши на бедни общини за водоснабдяване и канализация — 1.000.000 л. — 10.000.000 л.“

Кредитътъ по т. „Б“ отъ 1.000.000 л. се увеличава на 3.000.000 л.

Общо кредитътъ по § 29 става 12.000.000 л.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 29, съ така направеното увеличение на кредита, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Глава VII.

§ 30. Отоплителни, освѣтителни и други инсталации въ съществуващи държавни сгради и имоти; направа и поправка; премии за конкурси; възнаграждение на частни технически лица за проучване, изработване проектни книжа и др. подобни; плащане предприятия за текущата и минали години — 14.000.000 л.“

Кредитътъ отъ 14.000.000 л. се увеличава на 15.000.000 л.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 30, съ така направеното увеличение на кредита, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 31. Разходи по чл. 44 отъ наредбата-законъ за електрификацията на България — отпускане заеми въ пари и материали — 4.000.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 31, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Глава VIII.

§ 32. Снабдяване изпитателната станция съ материали, машини и поддържането имъ, наемане работници и превозъ на тежести — 300.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 32, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Глава IX.

§ 33. Безотчетенъ фондъ — чл. 38, алинея втора, отъ законъ за бюджета, отчетността и предприятията — 120.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 33, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Глава X.

Държавно сѣдно техническо училище „Царъ Борисъ III“ въ София.

А. Лични разходи.

§ 34. Облѣкло, обуща на прислужницитъ и блузи на охранитѣ — 15.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 34, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 35. Пътни и дневни пари на длъжностни и частни лица, превозъ на почкшнина на уволнени или премѣстени държавни служители — 15.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 35, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 36. Възнаграждение на лектори — 100.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 36, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Б. Веществени разходи.

§ 37. Поддържане училищнитѣ сгради: малки поправки, измазване, инсталации, чистене, миене, дезинфекциране, освѣтление, отопление и материали за тѣхъ; вода, сметъ, каналъ, застраховка и др. подобни — 200.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 37, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 38. Мебели и почкшнина: купуване, поправяне и поддържане мебели, чинове, маси, столове и др. — 60.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 38, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 39. Канцеларски материали и потрѣби: хартия, мастило, пишущи машини, циклостил и др.; печатане книги, бланки и др.; пощенски, телеграфни, телефонни и др. такси, обнародване обявления и др. — 30.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 39, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 40. Учебни пособия, помагала, уреди, купуване книги, списания за училищната библиотека; купуване уреди и принадлежности за химическия, физическия, геодезическия, минния, лесовѣдния и др. кабинети, както и за поправките имъ. Обзавеждане практическата работилница съ машини и инструменти за духовна музика и уреди за физическо възпитание; поддържане опитното поле. — 50.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 40, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: Въ края комисията постави следнитѣ две забележки: (Чете) „Забележка I. Изразходването на сумата 1.000.000 л., отредѣлена за постройка на сграда на Българската царска легация въ Берлинъ и изтеглена съ авансова платежна заповѣдь № 2324, отъ 26 августъ 1939 г., издадена по § 27 отъ бюджета на Главната дирекция на общественитѣ сгради, жилищната и благоустройството за 1939 бюджетна година, да продължи до 30 декемврий 1940 г.“

Срокътъ, упоменатъ въ чл. 66 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, не се отнася за опразтването на сумата, отпуснатата съ тази платежна заповѣдь.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ забележка първа, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете) „Забележка II. За изплащане доставката на медна жица за електрификация на страната може временно да се използватъ свободнитѣ кредити по другитѣ параграфи отъ бюджета, като сумитѣ се възстановятъ по съшитѣ параграфи най-късно до края на 1940 бюджетна година, срещу постѣпленията отъ синдикатитѣ, общинскитѣ и други учреждения, на които ще бъде предадена тази жица.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ забележка втора, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„ЧАСТЪ II.

Временна трудова повинность.

Глава I.

Лични разходи:

§ 41. Заплати — 9.645.725 л.“

На стр. 73, въ объяснителната таблица кредитътъ з. 9 месеца за единъ помощникъ-аптекарь погрѣшно е изказанъ 21.290 л., вмѣсто 22.290 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 41, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 42. Пътни и дневни пари на длъжностни и частни лица; превозъ, почкшнина на уволнени и премѣстени служители; възнаграждение на частни лица — експерти — 400.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 42, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Глава II.

Веществени разходи.

§ 43. Отопление и освѣтление, набавяне лампи, фенери, електрически крушки, печки, трѣби и др.; такси за вода, сметъ, каналъ и превозъ на материали по отоплението — 500.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 43, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 44. Инвентарни предмети: бюро, писалищни маси, пишущи машини, шкафове, каси, телефони, кабели и др. — покупка и поправка; книги и списания за библиотеката — 250.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 44, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 45. Канцеларски материали и потрѣби: хартия, мастило и др.; печатане формуляри, книги, отчети и др.; обнародване обявления, пощенски, телеграфни, телефонни и др. такси — 500.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 45, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 46. Превозъ на вещи, материали, храна, добитѣкъ и др.; разходи по опаковката имъ, наемане добитѣкъ и коли; превозъ на болѣли и ранени заедно съ придружавашитѣ ги — 50.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 46, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 47. Храна и порционни пари на трудовацитѣ и държавнитѣ служители; разходи по приготвяне храната и хлѣба; набавяне кухненска и столова посуда, човали, кятари, походни фурни и кухни; поддържане и поправка на съшитѣ, постройка, поправка и поддържане на кухни, фурни, столови, складове за припаси, за инсталиранъ на съшитѣ съ печки и машини, наемане зеленчукови градини, разходи за съшитѣ — 3.000.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 47, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 48. Облѣкло на държавните служители въ готовъ видъ или материали, включително и ушиването по образецъ отъ министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството правилникъ; поправка на облѣклото; наемане надничари — майстори за ушиване на облѣклото — 1.200.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 48, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 49. Сѣткителни предмети за хората и добитѣка: покупка, поддържане и поправка — 1.700.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 49, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 50. Храна на добитѣка: покупка и превозъ — 1.200.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 50, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 51. Превозни сръбства: набавяне и поддържане. Купуване коне и лодковането имъ — 1.205.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 51, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 52. Машини, уреди и инструменти: покупка и поправка — 90.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 52, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 53. Консумативни материали: бензинъ, масла, въглища, дърва, газъ, взривни материали, капсули, фитилъ и др. — покупка и превозъ; сѣдове за бензинъ и масла — 1.000.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 53, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 54. Хигиена и лѣкуване на тру дослужащитѣ и добитѣка: купуване медикаменти, превъзочни материали, сѣруми и др.; медицински и ветеринарни машини, инструменти и уреди; аптечни принадлежности, почистване и дезинфекция отъ животнитѣ мѣста; къпане на тру дослужащитѣ; сапунъ за пране; такса за лѣкуване на добитѣка и др. — 260.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 54, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 55. Помощи за лѣкуване на държавнитѣ служители, болѣли презъ време на службата си; разходи и помощи за погребение на починали бедни държавни служители и трудовани; помощи на държавни служители и трудовани или семействата имъ въ случай на злополука — смъртъ или инвалидность, причинена по поводъ и при изпълнение на службата, съгласно утвърдения отъ министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството правилникъ; помощи за злополука съ временни повинници и добитѣка имъ, съгласно членове 30 и 31 отъ закона за временната трудова повинность — 100.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 55, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

Други.

„§ 56. Изплащане на присѣдени суми, разноси по вѣдене на сѣтебни прѣписи за изгубени прѣписи и лихритѣ върху присѣдени суми, изплащане на суми злоупотрѣбени отъ държавни служители и др. — 50.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 56, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 57. Непредвидени вѣществени разходи — 3.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 57, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 58. Разходи по сключени бюджетни упражнения — 100.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 58, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 59. Връщане неправилно внесени суми по сключени бюджети — 10.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 59, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„§ 60. Връщане неправилно внесени суми по екуритѣ бюджети“.

Коепитѣ не се предвижда (Чете)

„§ 61. Запазенъ фондъ — 200.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 61, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Часть III.

Държавенъ автомобиленъ гаръ

Глава I.

Лични разходи.

„§ 62. Заплати:

(Гледай объяснителната таблица)

а) заплати и безотчетни — 1.307.050 л.

б) временни работници — 150.000 л. — 1.457.050 л.“

Въ объяснителната таблица на стр. 24 нѣма поправки.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 62, заедно съ объяснителната таблица, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)

„Глава II.

Вѣществени разходи.

„§ 63. Поддържане моторнитѣ коли и др.; набавяне резервни части и материали за поправката имъ, горизитѣ и смазочни материали, сѣдове за тѣхъ, електрическа енергия за двигателитѣ имъ, поправки въ частни работилници, превозъ, опаковка и др.; канцеларски материали и погрѣби, отопление и освѣтление, такси за вода, каналъ и сметъ; поправка на държавни сгради, инвентарни предмети, машини, уреди и инструменти; поддържане работилницата, облѣкло, обуша и порционни пари на държавнитѣ служители, инвентарно облѣкло на шофьоритѣ; шуби, рѣкавици, обувки, работни блузи, комбинезони и др. — 1.250.000 л.“

По § 63 е постѣпило предложение отъ народния представител г-нъ Георги Тодоровъ да се постави на края следната забележка: (Чете) „Министерството изработва правилникъ за ползуването отъ държавнитѣ автомобили, задължителенъ за всички ведомства въ царството“.

Понеже не е ставало дума за такова предложение въ бюджетарната комисия, не мога да го гласувамъ. Но въ всъки случай нека г-нъ министърътъ на благоустройството даде обяснения.

Министъръ Димитъръ Василевъ: Този въпросъ ще се разгледа отъ Министерския съветъ. Далеч е вече наредбата за изработване на правилника. Така че въпросътъ е разрешенъ.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 63 моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ цѣлия бюджетъ за разхолитъ по Министерството на общественитъ сгради, пѣтишата и благоустройството за 1940 бюджетна година, възлизащъ на сума 342.840.000 л., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. Бюджетътъ е окончателно приетъ. (Рѣкопѣлскания).

Минаваме на точка четвърта отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за изменение чл. 10 отъ наредбата-законъ за изграждане на здравни домове въ селата и по-малкитъ градове.

Моля г-на докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ Дочо Христовъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за изменение чл. 10 отъ наредбата-законъ за изграждане на здравни домове въ селата и по-малкитъ градове.

Г-да народни представители! Съ наредбата-законъ за изграждане на здравни домове въ селата и по-малкитъ градове, обнародвана въ „Държавенъ вестникъ“, брѣй 62, отъ 21 мартъ 1938 г., се постави началото на подпомагане на общинитъ при изграждането на такива домове и съ държавни сѣдства, за да се насърчи общинското здравно дѣло.

За това парично подпомагане съ сѣщата наредба-законъ се предвиди държавата, въ лицето на Министерството на вътрешнитъ работи и народното здраве, да сключи единъ заемъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка въ размѣръ на 15.000.000 л. при 7% лихва върху изтегленитъ суми и при условието, че това изтегляне ще стане най-късно до 30 октомврий 1939 г. Понеже цѣлата сума по взема не е изтеглена, защото изплащането по мошнитъ на общинитъ ще стане съ огледъ на строенитъ презъ 1940 г., трѣбва срокътъ „30 октомврий 1939 г.“, въ чл. 10, точка първа, алинея втора, да се продължи още съ една година, за да не плаща държавата лихви върху още неизтегленитъ суми.

Моля ви, г-да народни представители, като имате предвидъ тия пояснения, да приемете и гласувате предлагания законопроектъ.

Гр. София, 13 априлъ 1940 г.

Министъръ на вътрешнитъ работи и народното здраве:

П. Д. Габровски

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за изменение чл. 10 отъ наредбата-законъ за изграждане на здравни домове въ селата и по-малкитъ градове

Параграфъ единственъ. Въ чл. 10, точка първа, алинея втора, отъ наредбата-законъ за изграждане на здравни домове въ селата и по-малкитъ градове, думитъ „30 октомврий 1939 г.“ се замѣнятъ съ думитъ „30 октомврий 1940 г.“

Председателъ Никола Логофетовъ: По законопроекта нѣма записани оратори.

Които приематъ на първо четене законопроекта за изменение на чл. 10 отъ наредбата-законъ за изграждане на здравни домове въ селата и по-малкитъ градове, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Петъръ Габровски: Г-не председателю! Моля, по спешностъ, законопроектътъ да бѣде гласуванъ на второ четене.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които сѣ съгласни, законопроектътъ да бѣде гласуванъ по спешностъ на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да докладва.

Докладчикъ Дочо Христовъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за изменение чл. 10 отъ наредбата-законъ за изграждане на здравни домове въ селата и по-малкитъ градове.

Параграфъ единственъ. Въ чл. 10, точка първа, алинея втора, отъ наредбата-законъ за изграждане на здравни домове въ селата и по-малкитъ градове, думитъ „30 октомврий 1939 г.“ се замѣнятъ съ думитъ „30 октомврий 1940 г.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавието и параграфъ единственъ на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. Законътъ е приетъ окончателно.

Минаваме къмъ точка 5 отъ дневния редъ:

Първо четене бюджетопроекта за разрешаване на Столичната голѣма община да поеме задължение за нуждитъ на сѣщата въ размѣръ на 130.000.000 л., платими за повече отъ три бюджетни години.

Моля г-на докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ Дочо Христовъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за разрешаване на Столичната голѣма община да поеме задължение за нуждитъ на сѣщата въ размѣръ на 130.000.000 л., платими за повече отъ три бюджетни години.

Г-да народни представители! Поради настѣпилитъ събития въ Европа отъ 1939 г. насамъ. Столичната голѣма община срѣща голѣми затруднения при набавянето на материали и съоръжения за нѣкои отъ най-важнитъ си служби като волоснаблягане, електрически централи, трамваи, чистота и пр. Съществува опасността тѣзи затруднения да се увеличатъ още повече и възможността за доставки съ този родъ да изчезне напълно въ близко бъдеще.

За да се гарантира Столичната община съ необходимитъ й материали затѣзи служби, предвидливостта налага тя да си набави запаси за единъ по-дълъгъ периодъ отъ време, та да не бѣде единъ лень изправена протъ невъзможността да поддържа всички тия отъ първостепенна важностъ служби.

За да може доставката на материалитъ да стане своевременно, Министерскиятъ съветъ ще опредѣля по реда на чл. 120а отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, кои отъ доставкитъ да станатъ безъ спазване постановленията на сѣщия законъ.

Отъ друга страна, понеже Столичната голѣма община не разполага съ сѣдства за изплащането наведнажъ стойността на тия доставки, които ще възлѣзатъ на 130.000.000 л., необходимо е да се разреши заплащането имъ да стане чрезъ Българската народна банка за смѣтка на общината. Дължимата по тоя начинъ отъ общината къмъ Българската народна банка сума ще бѣде облъчена въ държавни съкровишни бонове, които ще бѣжатъ купувани отъ Българската народна банка и изплащани ней на падежи съ 6% годишна лихва въ срокъ отъ 7 години. За погашение и лихви на това си задължение Столичната голѣма община ще предвижда ежегодно въ продължение на 7 бюджетни упражнения, начиная отъ 1 януарий 1941 г., необходимитъ кредити.

Като ви излагамъ горното, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и приемете предлагания законопроектъ за разрешаване на Столичната голѣма община да поеме задължение за нуждитъ на сѣщата въ размѣръ на 130.000.000 л., платими за повече отъ три бюджетни години.

Гр. София, 14 априлъ 1940 г.

Министъръ на вътрешнитъ работи и народното здраве:

П. Д. Габровски

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за разрешаване на Столичната голѣма община да поеме задължение за нуждитъ на сѣщата въ размѣръ на 130.000.000 л., платими за повече отъ три бюджетни години.

Чл. 1. Разрешава се на Столичната голѣма община да поеме задължение въ размѣръ на 130.000.000 (сто и тридесетъ милиона) лева за доставка на:

а) трамвайни коли: мотриси, ремаркета, тролейбуси, автобуси, машини за колооси, трансформатори, кабели и др.;

б) водопроводни тръби, арматури, олово и други, и

в) смѣтосъбирачни коли, поливачки и др.

Задълженията да засегнат последователно до седемь бюджетни години, начиная оть бюджета за 1941 г., за изплащане погашението и лихвитѣ до 6% годишно.

Чл. 2. Министерскиятъ съветъ опредѣля кои оть означенитѣ въ чл. 1 доставки да станатъ по чл. 120а оть закона за бюджета, отчетността и предприятията и кои по обикновенитѣ начини, предвидени въ сѣщия законъ.

Чл. 3. За изплащане на уговоренитѣ доставки Столичната голѣма община издава бонове подь гаранцията на държавата съ годишна лихва до 6%, които бонове могатъ да бждатъ авансови и такива за ратитѣ на плащането.

Бонове за изплащане могатъ да се издаватъ и при всички доставки по този законъ, които ще се извършватъ по обикновенитѣ начини на закона за бюджета, отчетността и предприятията.

При доставки по настоящия законъ може да се уговарятъ и да се отпущатъ, по преценка на комисията по чл. 120а оть закона за бюджета, отчетността и предприятията, авансови бонове срещу тѣзи доставки въ размѣръ до 30% оть стойността, по реда на забележката къмъ чл. 66 оть закона за бюджета, отчетността и предприятията и въ кръга на разрешенитѣ по бюджетитѣ кредити.

Чл. 4. Необходимитѣ кредити за изплащане на поетитѣ по тоя законъ задължения за погашения и лихви се предвиждатъ ежегодно въ бюджета на Столичната голѣма община, начиная оть 1 януарий 1941 г.

Председателъ Никола Логофетовъ: По законопроекта нѣма записани оратори.

Който приематъ на първо четене законопроекта за разрешаване на Столичната голѣма община да поеме задължение за нуждитѣ на сѣщата въ размѣръ на 130.000.000 л., платими за повече оть три бюджетни години, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Петъръ Габровски: Г-не председателю! Моля, по спешностъ, законопроектъ да бжде гласуванъ и на второ четене.

Председателъ Никола Логофетовъ: Който приематъ законопроектъ да бжде гласуванъ по спешностъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да докладва.

Докладчикъ Дочо Христовъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за разрешаване на Столичната голѣма община да поеме задължение за нуждитѣ на сѣщата въ размѣръ на 130.000.000 л., платими за повече оть три бюджетни години.

Чл. 1. Разрешава се на Столичната голѣма община да поеме задължение въ размѣръ на 130.000.000 (сто и тридесетъ милиона) лева за доставка на:

а) трамвайни коли: мотриси, ремаркета, тролейбуси, автобуси, машини за колооси, трансформатори, кабели и др.;

б) водопроводни тръби, арматури, олово и други, и

в) смѣтосъбирачни коли, поливачки и др.

Задълженията да засегнатъ последователно до седемь бюджетни години, начиная оть бюджета за 1941 г., за изплащане погашението и лихвитѣ до 6% годишно.

Председателъ Никола Логофетовъ: Който приематъ заглавието и чл. 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Дочо Христовъ: (Чете)

„Чл. 2. Министерскиятъ съветъ опредѣля кои оть означенитѣ въ чл. 1 доставки да станатъ по чл. 120а оть закона за бюджета, отчетността и предприятията и кои по обикновенитѣ начини, предвидени въ сѣщия законъ.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Който приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Дочо Христовъ: (Чете)

„Чл. 3. За изплащане на уговоренитѣ доставки Столичната голѣма община издава бонове подь гаранцията на държавата съ годишна лихва до 6%, които бонове могатъ да бждатъ авансови и такива за ратитѣ на плащането.

Бонове за изплащане могатъ да се издаватъ и при всички доставки по този законъ, които ще се извършватъ по обикновенитѣ начини на закона за бюджета, отчетността и предприятията.

При доставки по настоящия законъ може да се уговарятъ и да се отпущатъ, по преценка на комисията по чл. 120а оть закона за бюджета, отчетността и предприятията, авансови бонове срещу тѣзи доставки въ размѣръ до 30% оть стойността, по реда на забележката къмъ чл. 66 оть закона за бюджета, отчетността и предприятията и въ кръга на разрешенитѣ по бюджетитѣ кредити.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Който приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Дочо Христовъ: (Чете)

„Чл. 4. Необходимитѣ кредити за изплащане на поетитѣ по тоя законъ задължения за погашения и лихви се предвиждатъ ежегодно въ бюджета на Столичната голѣма община, начиная оть 1 януарий 1941 г.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Който приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ на второ четене. (Рѣкоплѣскания)

Моля да се съгласите да прередимъ дневния редъ и вмѣсто точка шеста, за която сѣ необходими да се събератъ още нѣкои сведения, да преминемъ къмъ точка седма:

Първо четене на законопроекта за допълнение закона за уредба и управление на българскитѣ държавни желѣзници и пристанища.

Който сѣ съгласни съ това пререждане на дневния редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за допълнение закона за уредба и управление на българскитѣ държавни желѣзници и пристанища.

Г-да народни представители! Българското търговско параходно дружество, Варна, е учредено съ законъ — „Държавенъ вестникъ“, бр. 18, оть 25 януарий 1893 г. — понеже държавата е счела, че то е едно важно предприятие оть голѣмъ общественъ интересъ.

Държавата и до днесъ поддържа спрямо дружеството една политика, която има за целъ да го разрастне и укрепне въ всѣко отношение. Така: държавата отпуща на дружеството ежегодна субсидия; дѣлата му се контролиратъ оть двама представители на министра на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ въ управителния съветъ; около ¹/₃ оть акциитѣ му сѣ собственостъ на държавата; последната е уредила своитѣ правоотношения съ договоръ, одобренъ по законодателенъ редъ, и пр.

Отъ всичко това е видно, че макаръ дружеството по външна форма да е частно търговско акционерно дружество, но условията, при които работи, и връзките му съ държавата го обособяватъ въ единъ особенъ родъ търговско предприятие, което има полудържавенъ характеръ.

Въ своята дейностъ Българското търговско параходно дружество е обръщало особено внимание на своя персоналъ, безъ който е немислима една спокойна творческа работа. То, подпомогнато оть държавата, е уреждало положението на служителитѣ си съ огледъ да ги приближи до това на държавнитѣ служители. Тѣзи сѣ били мотивитѣ, които сѣ потикнали законодателя, въ закона за пенснитѣ за изслужено време, чл. 5, буква „в“, и чл. 12, буква „б“, да даде право на служителитѣ при Българското търговско параходно дружество да участвуватъ въ държавния пенсионенъ фондъ, което не е направено спрямо никое друго частно предприятие въ страната.

Служителите при Българското търговско параходно дружество са назначавани и уволнявани с заповеди по дирекцията, след протоколно решение на управителния съвет, имат право на отпуски, заплатите са установени съгласно с щата, спазва се началото за повишение за изслужено време, спазва се началото за служебната иерархия и т. н.

Самата работа на служителите при Българското търговско параходно дружество е от такова естество, че тя ги поставя наравно с държавните служители и от тях се изисква дисциплината, която е възприета за държавните служители.

Положението на тези служители, обаче, не е уредено: те, от една страна, се считат чиновници в частно търговско предприятие и като такива с свободна професия, от друга страна, съгласно чл. 1 от закона за обществените осигуровки, не са осигурени при фонда, защото влизат в държавния пенсионен фонд. По същата причина и законът за трудовия договор (чл. 9) ги изключва от своите разпоредби.

Докато за всички категории работници, числящи се към свободните професии, отношенията им с работодателя се определят от редица социални закони, а по-специално от закона за трудовия договор, за служителите в Българското търговско параходно дружество, както в служебно отношение, така и по отношение ценза и преуспяването в служебната иерархия, се прилагат законът за търговското корабоплаване, законът за морската търговия и редица други законоположения.

Законът за търговското корабоплаване — чл. 1 — постановява, администрацията на търговското корабоплаване да се намира в ведомството на Министерството на железниците, пощите и телеграфите — Главната дирекция на железниците и пристанищата. От тази законна разпоредба е видно, че екипажите на корабите се намират в тясна връзка с ведомството на Министерството на железниците, пощите и телеграфите.

По-специално за така наречените корабни офицери, за които говори чл. 57 от закона за търговското корабоплаване, чл. 263 от същия закон ги квалифицира като „чиновници“ по смисъла на чл. 418 от наказателния закон.

От друга страна, законът за морската търговия съдържа постановления, които са в противоречие с казаното до тук. Той урежда тази материя по начало, без да държи сметка за особените условия, при които е създадено и работи Българското търговско параходно дружество.

Поради гореизложените съображения, налага се да се уреди положението на служителите при дружеството, като същите да се считат за държавни служители по ведомството на Министерството на железниците, пощите и телеграфите — Главната дирекция на железниците и пристанищата — при изгледни отклонения от положението на държавните служители, които отклонения са присъщи на особеното положение на Българското търговско параходно дружество.

Законопроектът, който прилагам, е особено навременен днес, когато българският корабен състав е в голям недостиг за снабдяването на страната с първични материали и когато само една желязна дисциплина върху корабите може да предпази нашето полудържавно корабоплаване от непоправими загуби, каквито биха се нанесли в случай, когато корабните екипажи, водими от груби егостични мотиви, биха създали у нас или в чужбина опити за стачки, пасивна съпротива и пр.

Положението на железничните посредници бѣ узаконено съгласно закона за изменение на закона за експлоатацията на българските държавни железници и пристанища от 1913 г. Този закон, обаче, бѣ отменен от закона за уредба и управление на българските държавни железници и пристанища, без същият закон да уреди положението на железничните посредници.

В страната има 402 железнични посредници, които са регистрирани към Главната дирекция на железниците и пристанищата и изкарват прехраната и издръжката на семействата си от това посредничество, което понастоящем не е уредено по законодателен ред.

Ето защо налага се тази празнина в закона за уредба и управление на железниците и пристанищата да се попълни, което може да се направи с предложението чл. 22а, а самите условия за даване правото на железнично посредничество, както и всички други права и задължения, се уреждат от особен правилник, издаден от Ми-

нистерството на железниците, пощите и телеграфите и утвърден с указ.

Въ връзка с това се прилага законопроектът за допълнение на закона за уредба и управление на българските държавни железници и пристанища.

Министър на железниците, пощите и телеграфите:
Д-ръ И. Горановъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за допълнение на закона за уредба и управление на българските държавни железници и пристанища.

§ 1. След чл. 16 се прибавя нов чл. 16-а, съ следното съдържание:

„Служителите при Българското търговско параходно дружество, Рарна, които, съгласно закона за пенсията за изслужено време, са участници в фонда за пенсия за изслужено време, се считат държавни служители по ведомството на Главната дирекция на железниците и пристанищата.

Назначаването и уволняването на служителите при Българското търговско параходно дружество се извършва от управителния съвет на дружеството, съгласно нарочен правилник.

Щатът на служителите при Българското търговско параходно дружество се изработва от управителния му съвет и се одобрява от министъра на железниците, пощите и телеграфите, съгласно чл. 16-а от Главната дирекция на железниците и пристанищата.

Размърът на заплатите и другите парични доволствия се определя от управителния съвет на Българското търговско параходно дружество.

При Българското търговско параходно дружество се учредява един дисциплинарен съд съ председател съдия от областния съд и представител на министъра на железниците, пощите и телеграфите.

Особен правилник, одобрен от министъра на железниците, пощите и телеграфите и утвърден с царски указ, ще уреди състава и службата на дисциплинарния съд.

Същите служители членуват задължително в професионалната организация на българските железничари и моряци.

Постановленията на закона за търговското корабоплаване остават в сила, доколкото не противоречат на настоящия закон.

§ 2. След чл. 22 се прибавя нов чл. 22а, съ следното съдържание:

„Железнични посредници са всички ония лица, които представляват трети лица пред железничните станции и влаглища, а така също и пред Министерството на железниците, пощите и телеграфите, по всички въпроси, отнасящи се до експедирането и до освобождаването на пристигнали стоки и животни.

Условието за даване право на железнично посредничество, както и всички други права, задължения и отговорности на посредниците се уреждат с особен правилник, издаден от Министерството на железниците, пощите и телеграфите и утвърден с указ.

Председател Никола Логофетовъ: Ще гласувамъ. Който приема на първо четене законопроекта за допълнение на закона за уредба и управление на българските държавни железници и пристанища, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър д-ръ Иванъ Горановъ: Г-не председателю! Понеже нѣма записани да говорятъ, моля да се гласува законопроектътъ по спешност и на второ четене.

Председател Никола Логофетовъ: Който приема, законопроектътъ да бѣде гласуванъ по спешност и на второ четене, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да го докладва.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

ЗАКОНЪ

за допълнение на закона за уредба и управление на българските държавни железници и пристанища.

§ 1. След чл. 16 се прибавя нов чл. 16а, съ следното съдържание:

„Служителитъ при Българското търговско параходно дружество, Варна, които, съгласно закона за пенсиитъ за изслужено време, сж участници въ фонда за пенсиг за изслужено време, се считатъ държавни служители по ведомството на Главната дирекция на желѣзницитъ и пристанищата.

Назначаването и уволняването на служителитъ при Българското параходно търговско дружество се извършва отъ управителния съветъ на дружеството, съгласно нароченъ правилникъ.

Шатътъ на службитъ при Българското търговско параходно дружество се изработва отъ управителния му съветъ и се одобрява отъ министъра на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ, съ заповѣдъ по Главната дирекция на желѣзницитъ и пристанищата.

Размѣртъ на заплатитъ и другитъ парични доволствия се опредѣля отъ управителния съветъ на Българското търговско параходно дружество.

При Българското търговско параходно дружество се учредява единъ дисциплинаренъ съдъ съ председателъ сждия отъ областния съдъ и представителъ на министъра на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ.

Особенъ правилникъ, одобренъ отъ министъра на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ и утвърденъ съ царски указъ, ще уреди състава и службата на дисциплинарния съдъ.

Сжщитъ служители членуватъ задължително въ професионалната организация на българскитъ желѣзничари и моряци.

Постановленията на закона за търговското корабоплаване оставатъ въ сила, доколкото не противоречатъ на настоящия законъ“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавieto и § 1 на законопроекта, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Гето Кръстевъ (Чете)

„§ 2. Следъ чл. 22 се прибавя новъ чл. 22а, съ следното съдържание:

„Желѣзнични посрѣдници сж всички ония лица, които представляватъ трети лица предъ желѣзнопѣтнитъ станции и влагалища, а така сжщо и предъ Министерството на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ, по всички въпроси, отнасящи се до експедирането и до освобождаването на пристигнали стоки и животни.

Условията за даване право на желѣзнично посрѣдничество, както и всички други права, задължения и отговорности на посрѣдниците, се уреждатъ съ особенъ правилникъ, издаденъ отъ Министерството на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ и утвърденъ съ указъ“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема. Законопроектътъ е приетъ на второ четене. (Ржкоплѣскания)

Министъръ д-ръ Иванъ Горановъ: (Благодари на народното представителство съ поклонъ)

Председателъ Никола Логофетовъ: Г-нъ министъръ Василевъ! Замѣствате ли г-на финансовия министъръ?

Министъръ Димитъръ Василевъ: Замѣствамъ.

Председателъ Никола Логофетовъ: Минаваме къмъ точка 8 отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за измѣнение на чл. 75 отъ закона за Върховната смѣтна палата и областнитъ смѣтни палати.

Моля г-на секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ Димитъръ Сараджовъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за измѣнение на чл. 75 отъ закона за Върховната смѣтна палата и областнитъ смѣтни палати.

Г-да народни представители! Предлаганото измѣнение на чл. 75 отъ закона за Върховната смѣтна палата и областнитъ смѣтни палати има за целъ да попълни една празнота, а сжщо и да внесе по-голъма яснота въ този членъ. Касае се да се опредѣли какъ ще

става замѣстването на председателя на сжда при Върховната смѣтна палата, когато той е възпрепятстванъ, отъ една страна, и, отъ друга, да се уреди по единъ по-правиленъ начинъ командироването на сждитъ, които по силата на сжщия текстъ председателствуватъ тоя сждъ.

По тия съображения, моля ви, г-да народни представители, да гласувате тукъ приложения законопроектъ.

Гр. София, априлъ 1940 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за измѣнение на чл. 75 отъ закона за Върховната смѣтна палата и областнитъ смѣтни палати.

Членъ 75 отъ закона за Върховната смѣтна палата и областнитъ смѣтни палати се измѣнява така:

„Специалниятъ сждъ при Върховната смѣтна палата се състои отъ председателъ и двама членове. За председателъ се командирова единъ отъ председателитъ на отдѣление на Върховния касационенъ сждъ съ заповѣдъ на министъра на правосѣдието за една година, а за членове се избиратъ отъ общото събрание на Върховната смѣтна палата двама отъ съветниците при сжщата палата. Заедно съ избирането на двамата членове общото събрание на Върховната смѣтна палата избира и единъ запасенъ членъ. Въ случай че председателътъ е въ ваканция или отсъствува, той се замѣства отъ единъ отъ председателитъ на отдѣление на Върховния касационенъ сждъ по назначение отъ министъра на правосѣдието, следъ като се вземе мнението на първия председателъ на Върховния касационенъ сждъ, а въ случай че отсъствува нѣкой отъ членоветъ на сжда, той се замѣства отъ запасния членъ“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Ше гласувамъ.

Които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение на чл. 75 отъ закона за Върховната смѣтна палата и областнитъ смѣтни палати, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Димитъръ Василевъ: Моля, законопроектътъ да се гласува по спешностъ и на второ четене.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ законопроектътъ да се гласува по спешностъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на секретаря да докладва законопроекта.

Секретаръ Димитъръ Сараджовъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение на чл. 75 отъ закона за Върховната смѣтна палата и областнитъ смѣтни палати.

Параграфъ единственъ. Членъ 75 отъ закона за Върховната смѣтна палата и областнитъ смѣтни палати се измѣнява така:

„Специалниятъ сждъ при Върховната смѣтна палата се състои отъ председателъ и двама членове. За председателъ се командирова единъ отъ председателитъ на отдѣление на Върховния касационенъ сждъ съ заповѣдъ на министъра на правосѣдието за една година, а за членове се избиратъ отъ общото събрание на Върховната смѣтна палата двама отъ съветниците при сжщата палата. Заедно съ избирането на двамата членове общото събрание на Върховната смѣтна палата избира и единъ запасенъ членъ. Въ случай че председателътъ е въ ваканция или отсъствува, той се замѣства отъ единъ отъ председателитъ на отдѣление на Върховния касационенъ сждъ по назначение отъ министъра на правосѣдието, следъ като се вземе мнението на първия председателъ на Върховния касационенъ сждъ, а въ случай че отсъствува нѣкой отъ членоветъ на сжда, той се замѣства отъ запасния членъ“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавieto и параграфъ единственъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ на второ четене.

Съобщавамъ, че е постѣпило отъ Министерството на вътрешнитъ работи и народното здраве предложение за приемане дарение отъ 500.000 л., направено отъ неизвестенъ дарителъ за домъ на гърдоболни въ района на Кюстендилската държавна болница. (Ржкоплѣскания)

Ше се раздаде.

Постъпило е от Министерството на финансите предложение за облагане по статия 512в/2 на вносната митнишка тарифа, съ 8% по стойност, кланичната и хладилна инсталации и всички други съоръжения и принадлежности към тях, които ще се внесат от общинското стопанско предприятие „Ветеринарна служба“ в гр. Стара Загора.

Ще се разгледа.

Постъпило е от Министерството на финансите предложение за продължаване срока по чл. 112 от закона за митниците за кгр. 17.133 мелъ на пръти, приети в магазинята на Бургаската митница с манифест № 1500, от 2 октомври 1939 г., както и освобождаването на същите от следуюми се новоизносни такси и следуюми се магазинаж до деня на новоизнасянето им от страната.

Ще се разгледа.

За да дам възможност на бюджетарната комисия и на всички народни представители, които желаят да участвуват в нея, да заседават тая вечер, прекратявам днешното заседание. Следното заседание ще бъде утре, 8 май, 15 часът.

Съ съгласие на правителството предлагам следния дневен ред:

Одобрение предложенията:

1. За приемане дарението от 500.000 л., направено от неизвестен дарител за дом за гърдоболни в района на Кюстендилската държавна болница.

2. За облагане по статия 512в/2 на вносната митнишка тарифа, съ 8% по стойност, кланичната и хладилна инсталации и всички други съоръжения и принадлежности към тях, които ще се внесат от общинското стопанско предприятие „Ветеринарна служба“ в гр. Стара Загора.

3. За продължаване срока по чл. 112 от закона за митниците за новоизнасянето след тоя срок на 84 боа пръти мелни, кгр. 17.133, приети в магазинята на Бургаската митница с манифест № 1500, от 2 октомври 1939 г.

4. Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроектите за разходите за 1940 г.: а) по Министерството на търговията, промишлеността и труда; б) по Министерството на правосъдието.

Първо четене на законопроектите.

5. За допълнение чл. 40 от закона за благоустройството на населените места в царство България.

6. За изменение и допълнение наредбата-закон за застрояване на столица София.

7. Одобрение решения на прошетарната комисия.

Който приемат така предложения дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварям заседанието.

(Затворено въ 19 ч. и 18 м.)

Председател: НИКОЛА ЛОГОФЕТОВЪ

Секретари: { ДИМИТЪРЪ САРАДЖОВЪ
 { НИКОЛАЙ СУЛТАНОВЪ

Началник на Стенографското отделение: ДОНЧО ДУКОВЪ